

Адыгэ

макь

Голос адыга

Адыгэ Республикэм и Правительствоэ игъэзет

АР-м и Лышхъэ пэублэ псалъэ кышышэ, цыфхэм яфитыныгъэхэмрэ яшхъафитныгъэрэ кээухъумэгъэнхэм ыкйи граждан обществом хэхъоныгъэ ышынэм фэлорышлэшт упчлэжэгуу органэу зэхашагъэм мэхъанэшхо зэрилэр кыхигъэщыгъ. Джащ фэдэу Адыгеим игъэцэкълэ хэбзэ кыулыкъухэмрэ общественнэ организациэхэмрэ пэрыохъу ямылэу, ялэ зэхэлъэу лэф зэрэзэдэшлэрэм шлуагъэ кызыртырэр республикэм ипашэ кыхигъэщыгъ, тапэки арэуштэу зэрэщытыштым ицыхъэ зэрэтэльыр хигъэунафыкылыгъ.

— Тишъолъыр шыпсэурэ цыфхэм шылэкълэ-псэулэ амалэу ялэр нахышлу шыгъэныр — джары пшэрыл шхъалэу зыфэдгъэуцужынын фаер. Кы-

тэуалэхэрэм ялофыгъохэр зэхатфыхэ зыхъукълэ, цыфыгъэ кызыхэдгъэ-фэн, амалэу шылэмкълэ ахэм лэпылэгъу тызэрэфэхъуштым тыналэ тедгъэ-тын фае. Шыклагъэу, гумэ-кыгъоу шылэхэр дэгъэзыжы-гъэнхэм фэлорышлэшт предложенихэр Советым хэтхэм кы-хызы ашлымэ, ишлогъэшхо кээклошт, ахэр кыдэтлытэ-хэзэ зэшлохыгъэн фэе лъэны-кьохэр дгъэнэфэщтых, — кы-луагъ Тхьаклушынэ Аслъан.

Нэужым кээзэрэуогъэхэр зэхэцэн лэфыгъохэм атегушылагъэх, пэщэ лэнатлэ зылыгышчтхэр хадзыгъэх. Советым итхьаматэу агъэнэфэгъэр цыфхэм

Апэрэ зэхэсыгъо илагъ

Граждан обществом хэхъоныгъэ ышынэм ыкйи цыфхэм яфитыныгъэхэр кээухъумэгъэнхэм афэгъэзэгъэшт Совету Адыгэ Республикэм и Лышхъэ дэжэ шызэхашагъэм тыгуасэ апэрэ зэхэсыгъоу илагъэм тхьаматэуор шызэрихъагъ республикэм ипашэу Тхьаклушынэ Аслъан. Зэхэцэн лэфыгъохэм, Советым пшэрыл шхъалэу зыфигъэуцужыхэрэм, нэмыкълэныкьохэм кээзэрэуогъэхэр атегушылагъэх.

Сурэтхэр А. Гусевым тырихыгъэх.

яфитыныгъэхэмкълэ Уполномоченнэу Адыгеим шылэ Анатолий Осокиныр ары. Ащ игодзэшт АР-м и Очыл палатэ ипрезидентэу Мамый Алы. Секретарэу хадзыгъ республикэм ибзылыфыгъэхэм я Союз итхьаматэу Светлана Дорошенкэр.

Анатолий Осокиныр кээгушылэзэ, мыщ фэдэ Совет зэхэцэгъэныр игъоу зылытэгъэ ыкйи мы организацием итхьаматэу агъэнэфэнымкълэ икандидатурэ кыдэзыгъэштэгъэ АР-м и Лышхъэ рэзэныгъэ гушылэхэр пигъохыгъэх. Цыф-

хэм яфитыныгъэхэр кээухъумэгъэнхэм, республикэм играждан обществом хэхъоныгъэ ышынэм, ыпэклэ лыклотэным афэшл яшыпкыгъэу лэф зэрэшлэщтыр, Советым хэт нэбгырэ пэпчэ цыхъэу кыфашыгъэр кыгъэ-шыпкыжыным зэрэпылгышчтыр хигъэунафыкылыгъ. Гухэлъэу ялэхэм АР-м и Лышхъэ ащигъэгъозагъ. А.Осокиным кызырлыагъэмкълэ, бэдзэогуу и 9-м зэхэсыгъоу ялэшт, илээс-ныкьом лэф зэрэшлэщтым иплан, Советым епхыгъэ комиссиэхэм язэхэцэн, нэмыкълэ

фыгъохэм атегушылэщтых. Анахь мэхъанэшхо зэтыгъэн фаеу кээгушылагъэхэм кы-луагъэр псэуплэ-коммунальнэ хызмэтым епхыгъэ лэфыгъохэр ары. Мы лъэныкьомкълэ гумэ-кыгъуагъэ зэрэщылэр нафэ, гъэлорышлэкло компаниэхэм япшэрылхэр зэрагъэцэкълэрэм, коммунальнэ фэлэ-фашлэхэм альатырэ ахъщэр шапхъэу шы-лэхэм бэклэ ашлэклэу кызы-

рэхэклэрэм цыфхэр ыгъэра-зэхэрэп. Ащ хэкыллэ горэ кыфэгъотыгъэн, цыфхэм яфитыныгъэхэр кээухъумэгъэнхэм зэрэфар пстэуи зэдаштагъ. Зэрагъэнэфэгъэмкълэ, гъэлорышлэкло компаниэхэм япашэхэр, кълэлэ администрацием, общественностым ялыклогхэр зэхэсыгъом кырагъэблэгъэщтых, мы гумэкыгъохэм зэгъусэхэу атегушылэщтых, ахэр дэгъэзыжыгъэнхэмкълэ амалэу шылэхэр агъэнэфэщтых.

ТХЪАРКЪОХЪО
Адам.

ПАРЛАМЕНТЫМ ИЯ XLVIII-рэ ЗЭХЭСЫГЪУ

Ыпкълэ зыхэмылэ медицинэ лэпылэгъур

Тыгуасэ, мэкъуогъум и 24-м, АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм зичэзы зэхэсыгъоу илагъ. Ащ хэлэжыгъэх АР-м и Лышхъэу Тхьаклушынэ Аслъан, Премьер-министрэу Къумплыл Мурат, федеральнэ инспектор шхъалэу Лылушъу Адамэ, АР-м и Апшэрэ Хыкум и Тхьаматэу Трэхъо Аслъан, федеральнэ ыкйи республикэ кыулыкъухэм, ведомствэхэм, муниципальнэ образованиэхэм япашэхэр. Зэхэсыгъор зэрэцагъ Парламентым и Тхьаматэу Владимир Нарожнэмрэ ащ игуадзэу лэцэ Мухъамэдрэ.

Парламентым изэхэсыгъо шытегушылэнхэу лэфыгъо 61-рэ агъэнэфэгъагъ. Апэ ыкйи анахь игъэклотыгъэу медицинэм ило-фыгъохэр ары зытегушылагъэхэр. «Правительственнэ сыхъа-тым» ар кыдыхэлъытэгъагъ. Ыпкълэ хэмылэу медицинэ лэ-пылэгъур кызырэлэклахэрэм фэгъэхыгъэ социологическэ оп-росэу республикэм шызэхаша-гъэу лэфыгъоу кыгъэнэфэгъэхэр ары анахъэу кыхагъэ-щыгъэхэр. Цыфхэм гумэкыгъоу кълэтыгъэхэр депутатхэм пса-

уныгъэр кээухъумэгъэнымкълэ министрэм фагъэзагъэх.

Цыфхэм яджэуапхэм кы-зэрагъэлъэгъуагъэмкълэ, сымэ-джэщхэм лэзэгъу уцхэр икыоу ялэхэп, сымаджэхэм ахэр кы-ащфы, поликлиникэхэм чэзы-ухэр джыри ачлэтых, аптека-хэм уасэхэр лъэшэу дагъэкло-ягъэх. Мэрэтыкыо Рустем ахэм джэуапхэр кыаритыжызы кы-зэрилуагъэмкълэ, сымэджэщэу республикэм итхэм непэ лэ-зэгъу уцхэр эклэри икыоу ялэх, сымаджэхэм ахэр кыащэфын-

хэу ишыклагъэп. Уз хылыгъэ зилэхэм ящыкълэгъэ лэзэгъу уц лъаплэхэмкълэ непэ республи-кэм гумэкыгъоу илэп. лэзэгъу уцхэм ауасэ, гурытымкълэ кы-лпытэгъэу, процент 22,4-кълэ ап-текэхэм кълэтыгъ, ау ар Уры-сыем илэ шапхъэхэм ашлэклэ-рэп. Аптекэхэм уасэу ачлэлхэр зауплэкълэхэм, шапхъэхэм ашлэ-клэу хигъэхъуагъэу зы апте-кэ кыхагъэщыгъ. лэфыгъо шхъалэу непэ ялэр лэфышлэхэр зэримыкыухэрэр ары. Поликли-никэхэм чэзыухэр ачлэтыным ушхъагъу шхъалэу илэри джа-ры. Министрэм кызырлыуа-гъэмкълэ, ащ лэф дашлэ. Мыгъэ Мыекъопэ технологическэ уни-верситетым имедицинскэ ин-ститут кээзыухырэ нэбгырэ 50 медицинэм иучреждениеу рес-публикэм итхэм ащызэбгыра-щыщтых. Ащ кадрэхэмкълэ шы-клагъэхэр нахь макълэ ышынэу щэгугъых.

Нэужыми депутатхэм ащыш-хэм упчлэхэмкълэ министрэм зы-

фагъэзагъ. Ахэр район поли-клиникэхэмрэ сымэджэщхэм-рэ ялофыгъохэр ары нахыбэу зыфэгъэхыгъагъэхэр. Ахэм джэуапхэр кыаритыжыхэзэ, цыфхэм медицинэ лэпылэгъуым ыльэныкьокълэ мырзэныгъэ е гумэкыгъоу зилэр псауныгъэр кээухъумэгъэнымкълэ Министе-рствэм е медицинэ страхова-ние зыщишыгъэ компанием фытеон зэрилэклэщтыр, ило-фыгъоу зэхэмыфыгъэу, лэпылэгъу ымыгъотыгъэу зыпари кызы-рамыгъэнэщтыр министрэм кы-клигъэтхыгъ.

— Цыфхэм яеппыклэхэр, ягумэкыгъохэр ащ фэдэу кызырэтлыжыгъэ лэсыхэрэр тигуапэ, — кылуагъ АР-м и Лышхъэ пстэури кызырэфы-сыжызы. — Медицинэм ыльэ-ныкьокълэ аужырэ илээсхэм зэшлэтышлуагъэр макълэпыш, ащ тегъэгъушлэ, ау эклэри охътэ клэклым зыпкы игъэуцогъуай, джыри шыклагъэхэр зэрэщылэхэр кыдгъурэлэ. Республикэм цып-

сэухэрэм япсауныгъэ икыахъу-мэн анахь шхъалэхэм ащы-щыш, ащклэ тшлэрэм тапэкли кышчидгъэклэщтэп.

Депутатхэр атегушылагъэх ыкйи аштагъэх 2014-рэ илээс бюджетыр, шлоклэ зимылэ меди-цинэ страхованиемкълэ АР-м ичыллэ фонд ибюджет гъэцэ-клагъэ зэрэхъуэгъэхэм афэгъэ-хыгъэ законхэр, бюджет про-цессым, муниципальнэ кыулы-кыу, Къэралыгъо Советым — Хасэм, хэбзэлэхъхэм, лэфшлэ-нымкълэ хэбзэгъэуцугъэхэр ыкйи нэмыкълэ актхэр гъэцэклагъэ зэрэхъуэрэм алыплэгъэным, инновациехэм, бизнес цыклум ыкйи гурытым, кълэгъэпсыным, нэмыкълэныкьохэм япхыгъэ законхэм зэхэоклыныгъэхэр афэшлыгъэнхэм афэгъэхыгъэ законхэр, законопроектхэр. Джащ фэдэу нэмыкълэ субъектхэм яхэбзыхъухъэ органхэр клэ-щакло зыфэхъуэгъэ законопро-ектхэм, джэпсалэхэм депу-татхэр ахэпльагъэх ыкйи ады-рагъэштагъ.

ХЪУТ Нэфсэт.

Диспансерым иврач шхьалэу Бэрэтэрэ Сэфэр тызэрэщигъэ-гъозагъэмкӀэ, унэу щытым бгъуитӀумкӀи кыпашыхъажьышт. ЗэрагъэнафэрэмкӀэ, лучевой терапиемкӀэ ыкӀи диагностикэмкӀэ отделениехэр ащ щагъэпсыштых. Лъэпкъ проектэу «Псауныгъ» зыфилорэм кыдыхэлъытагъэу, федеральнэ бюджетым кытӀупщыгъэ мылӀкумкӀэ аужырэ шапхъэхэм адиштрэ лэмэ-псымакӀэхэр зэрагъэгъотыгъэх. ПстэумкӀи ахэм сомэ миллион 440-рэ апэлухагъ. лэмэ-псымакӀэхэр зычлагъэуцоштхэм республикэ мылӀкумкӀэ гъэцэкӀэжьиныхэр щашыштых. Ахэм сомэ миллиони 113-рэ атефэнэу агъэнафэ. — лэмэ-псымакӀэу зэдгъэгъотыгъэмкӀэ республикэм щыц-

мэ-псымэхэр кыызфэдгъэнэжьиштых, ахэми лоф ашӀэшт. Сомэ миллион 440-м щыцэу миллиони 150-р зыпэлухъэгъэ лэмэ-псымэхэм джырэ уахътэ лоф арытэшӀэ. ГъэцэкӀэжьиныхэр зытыухыхэкӀэ, адрэхэр кьэт-щэжьиштых ыкӀи атегъэпсыхъэгъэ унэм чӀэдгъэуцожьиштых. Адыгэ республикэ клиническэ онкологическэ диспансерым тызэрэщыщагъэгъозагъэмкӀэ, блэкӀыгъэ ильэсым икӀэху мыщ сымаджэу кьеолагъэр нэбгырэ 11130-рэ. Непэрэ мафэм ахэм япчъагъэ нэбгырэ 11715-рэ мэхъу. А мэфэ дэдэм Мыекъопэ районым ит кьутырэу Каменномостскэм дэт зыгъэлсэфыплэу «Горная» зыфилорэм Адыгэ Рес-

ЯлофшӀэн зэрэзэхащэрэр зэригъэлъэгъугъ

Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэу КъумпӀыл Мурат Адыгэ республикэ клиническэ онкологическэ диспансерым лофшӀэнхэр зэрэщызэхащэхэрэр, гъэцэкӀэжьиныхэрэу щашыхэрэр зэригъэлъэгъугъэх.

хэм ыкӀи кыпӀэблэгъэ чыпӀэхэм ащыпсэхэрэм лэпылэгъу тафэхъун тӀэкӀышт, — кылуагъ Бэрэтэрэ Сэфэр. — ЫпӀэкли дгъэфедэщтыгъэ лэ-

публикэм и Премьер-министрэу КъумпӀыл Мурат щылагъ, кӀэлэцӀыкӀлэхэм языгъэпсэфыгъо уахътэ зэрагъаклорэр зэригъэлъэгъугъ.

Апэрэ сабий купхэм языгъэлсэфыгъо чэзыу аухыгъэу

ятӀонэрэр мыщ щырагъэжъагъ. Лагерым ипашэу Светлана Панчишам тызэрэщигъэгъозагъэмкӀэ, мыщ унэу дэтым гъэцэкӀэжьиныхэрэу зырашӀылэм ыуж апэрэу мы ильэсым

кӀэлэцӀыкӀлэхэм зыщагъэпсэфы.

— Шьолпыр зэфэшхъафисымэ къарыкӀыгъэ кӀэлэцӀыкӀлэхэм языгъэпсэфыгъо уахътэ тилагеръ щагъакло, — кылуагъ Светлана Панчишам. — Москва нэбгырэ 98-рэ, Нефтеюганскэ — нэбгырэ 30, Адыгеим — 251-рэ мы чэзыум зыщагъэпсэфы. Москва дэт кӀэлэцӀыкӀу интернатым кыкӀыгъэу, зыныбжъ имыкӀыгъэу, ялэгъухэм акӀэмыхъэрэ кӀэлэцӀыкӀу нэбгырэ 30 тилагеръ щы.

КъумпӀыл Мурат кӀэлэцӀыкӀу хэр зэрыс унэхэр кыпӀлы-

ильэс къэс мэхъанэшхо етэты. Лагерэу «Горнэр» нахъ зэтегъэпсыхъагъэ зэрэхъурэр тигуапэ, — кылуагъ КъумпӀыл Мурат. — Шьолпыр зэфэшхъафхэм къарыкӀыгъэ кӀэлэцӀыкӀлэхэм а зы уахътэм мыщ зызэрэщагъэпсэфырэр къыхъэгъэщы сшӀоигъу. Ахэр зэрэшӀэх, гушылэгъу зэфэхъух, зэдэджэгъух. Ащ ишлуагъэкӀэ сабийхэм яшӀэныгъэхэм нахъ ахагъахъо. Къыхъэгъэщы сшӀоигъор гъот макӀэ зилэ унагъохэм арыс сабийхэм, дэгъоу еджэрэ кӀэлэцӀыкӀлэхэм пкӀэ хэмылгъэу лагерыхэм защагъэпсэфы амап зэрӀэр ары.

Зыгъэпсэфыплэм щылэ кӀэлэцӀыкӀлоу гушылэгъу тызфэхъугъэхэм зэкӀэми зэдырагъаштэу лагерыр агу зэрэрихъырэр кыталуагъ, кӀэкӀорэ ильэсми кӀэкӀонхэу зэрэфаехэри кыхагъэщыгъ.

Москва кыкӀыгъэ Оксана Букановам кызэрилорэмкӀэ, мафэ къэс гъэшӀэгъон горэхэр зэрэзэхащэхэрэр, уахътэр чэфэу зэрагъаклорэр лъэшэу ыгу рехъы. ЫпӀэклэ кышхъэпэжьишт шӀэныгъэхэри щегъотых, илэгъоу нэлусэс зыфэхъугъэри бэ. Анахъэу Оксанэ ыгу рихъырэр мафэ къэс экскурсие зэрэкӀохэрэр ары. Ащ Адыгеим чыпӀэ дахэу илэхэр шӀогъэшӀэгъонэу кӀепӀлыхъэх, янэ-ятэхэм, илахъылхэм аригъэлъэгъужьишт сурэтхэр бэу тырехых.

ГЪОНЭЖЬЫКЪО Сэтнай. Сурэтхэр лэшынынэ Аслъан тырихыгъэх.

Цыфхэм яфитыныгъэхэр укьуагъэ мыхъунхэм пӀае

Урысые Федерацием и Президент иунашӀоу N 3510-р зытетэу «Урысые Федерацием и Президент иприемнэу федеральнэ шьолпырхэм ыкӀи административнэ гупчэхэм ащылэхэм цыфхэр ащырагъэблэгъэнхэм къэралыгъо кьулыкӀухэмрэ учреждениехэмрэ япашэхэр зэрэхэлэжъэштхэм ехъыллагъ» зыфилоу 2009-рэ ильэсым тыгъэгъазэм и 28-м кьыдэкӀыгъэр гъэцэкӀагъэ хъуным

пӀае Урысые Федерацием и Президент иприемнэу Адыгэ Республикэм щылэм 2015-рэ ильэсым ия 2-рэ кӀэлъэныкӀо цыфхэр зэрэщырагъэблэгъэштхэм играфик зэхагъэуцуагъ. Къэралыгъо кьулыкӀухэмрэ организациехэмрэ япашэхэм бэрэскэжьиые пӀэпчъ, мэфӀэклэ мафэхэр хэмытхэу, **сыхъатыр 14.30-м кышхъэгъэжъагъэу 17.30-м нэс** цыфхэр рагъэблэгъэштых.

лэнатӀэхэр зылыгъхэм бэрэскэжьиые пӀэпчъ, мэфӀэклэ мафэхэр хэмытхэу, сыхъатыр 10-м кышхъэгъэжъагъэу 18-м нэс цыфхэр рагъэблэгъэштых, зэпыугъо уахътэр сыхъатыр 13-м кышхъэгъэжъагъэу 14-м нэс. ЧыпӀэу зэкӀолӀэштхэр: **кь. Мыекъуапэ, ур. Советскэр, 176-р**, Адыгэ Республикэм и Администрациие зычӀэт унэр, телефоныр (8772) 52-19-00.

Урысые Федерацием и Президент иприемнэу Адыгэ Республикэм щылэм 2015-рэ ильэсым ия 2-рэ кӀэлъэныкӀо къэралыгъо кьулыкӀухэмрэ учреждениехэмрэ япашэхэм цыфхэр зэрэщырагъэблэгъэштхэм играфик

Уахътэу зырагъэблэгъэштхэр: сыхъатыр 14.30-м кышхъэгъэжъагъэу 17.30-м нэс.

ЫлӀэкъуацӀ, ыцӀ, ятацӀ	ӀэнатӀэу ылыгъыр	Мазэхэмрэ мафэхэмрэ					
		07	08	09	10	11	12
Лабазов Дмитрий Владимир ыкӀом	ФССП-м и ГъэлорышӀаплӀэу Адыгэ Республикэм щылэм ипаш	1					
Климов Алексей Михаил ыкӀом	ФМС-м икьутамэу Адыгэ Республикэм щылэм ипаш	8					
Къэзэнэ Борис Хъамзэт ыкӀом	Урысыем мылӀкумкӀэ и ЧыпӀэ гъэлорышӀаплӀэу Адыгэ Республикэм щылэм ипаш	15					
Хъакурынэ Галия Абдул ыпхъум	Федеральнэ къэралыгъо учреждениеу «МСЭ-м ибюро шхъалэу АР-м щылэм» ипаш	22					
ХъокӀо Аюб Хъазрэт ыкӀом	Федеральнэ къэралыгъо бюджет учреждениеу «Росреестрэм и Федеральнэ кадастрэ палатэу Адыгэ Республикэм щылэм» идиректор	29					
Глуценко Александр Павел ыкӀом	Урысые Федерацием и Следственнэ комитет и Следственнэ гъэлорышӀаплӀэу Адыгэ Республикэм щылэм ипаш		5				
Къулэ Аскэрбий Хъаджыбэчыр ыкӀом	Урысые Федерацием ПенсиехэмкӀэ ифонд и Кьутамэу Адыгэ Республикэм щылэм ипаш		12				
Шымыгъэхъу Айтэч Мурат ыкӀом	Росздравнадзорым и ГъэлорышӀаплӀэу Адыгэ Республикэм щылэм ипаш		19				
Ягъые Рэмэзан Азамат ыкӀом	ФСИН-м и ГъэлорышӀаплӀэу Адыгэ Республикэм щылэм ипашэ ипшъэрылхэр пӀалъэкӀэ егъэцӀагъ		26				
Пословский Василий Митрофан ыкӀом	Адыгэ Республикэм и Прокурор			2			
Лафыш Мухъамэд АдӀэлджарый ыкӀом	Урысые Федерацием и ФСС икьутамэу Адыгэ Республикэм щылэм ипаш			9			
Кубэщыч Аслъан КъӀепӀан ыкӀом	ФАС-м и ГъэлорышӀаплӀэу Адыгэ Республикэм щылэм ипаш			16			
Никифорова Маринэ Иван ыпхъум	Росреестрэм и ГъэлорышӀаплӀэу Адыгэ Республикэм щылэм ипаш			23			
Речицкий Александр Георгий ыкӀом	Адыгэ Республикэм хэгъэгъу кӀоцӀ лофхэмкӀэ иминистр			30			
Завгородний Сергей Александр ыкӀом	Роспотребнадзорым и ГъэлорышӀаплӀэу Адыгэ Республикэм щылэм ипаш				7		
ХъацӀыкӀу СултӀан Мухъадин ыкӀом	Урысыем и МЧС и ГъэлорышӀаплӀэу шхъалэу Адыгэ Республикэм щылэм ипаш				14		
Сихъу Русет Рэщыдэ ыпхъум	лофшӀэнымкӀэ къэралыгъо инспекциеу Адыгэ Республикэм щылэм ипаш				21		
Евсеев Виктор Виктор ыкӀом	Мыекъопэ гарнизоным идзэ прокурор				28		
Аверин Александр Владимир ыкӀом	Адыгэ Республикэм идзэ комиссар					11	
ДышъэклӀ Адам Ауес ыкӀом	ФНС-м и ГъэлорышӀаплӀэу Адыгэ Республикэм щылэм ипаш					18	
Радченко Александр Александр ыкӀом	Урысыем юстициемкӀэ и Министерствэ и ГъэлорышӀаплӀэу Адыгэ Республикэм щылэм ипаш					25	
Селезнев Олег Виктор ыкӀом	Урысые Федерацием и ФСБ и ГъэлорышӀаплӀэу Адыгэ Республикэм щылэм ипаш						2
Кориневич Ленина Аркадий ыпхъум	Къыблэ федеральнэ шьолпырым чычӀлэгъ байныгъэхэм ягъэфедэнкӀэ и Департаментэу Адыгэ Республикэм щылэм геологиемрэ лицензированиемрӀэ иотдел ипаш						9
Курыжъу Светланэ Юрий ыпхъум	ФСГС-м ичыпӀэ кьулыкӀоу Адыгэ Республикэм щылэм ипаш						16

Клэлэцлүхэм якласэхэм...

**Цыфым
ыныбэ ипый.**

(Адыгэ
гүшыІэжъ).

Шлэныгэлэжыхэм зэрагъ-
унэфыгэмклэ, цыфым ипса-
уныгъэ изытет процент 20-клэ
зэлытыгъэр ащ генетическэ
кӀуачӀуу илэр, проценти 10-клэ
— медицинэм иамалхэр, про-
цент 20-клэ — тыкъэзыуцухъэ-
рэ дунаир ары. Ау процент
50-м кышчымыкӀзу ар (псау-
ныгъэм изытет) зэлхыгъэ кы-
хагъэщырэр цыфым ищылэкӀэ-
псэукӀ. Мы лъэныкъомклэ анахъ
мэхъанэ зилэхэм ащыщ гъо-
мылапхъэу ыгъэфедэрэр. Тэ-
рэзэу шхэрэ цыфым ищылэ-
ныгъэ процент 25 — 40-клэ
нахъ лыпгэкӀуатэу ары шлэны-
гэлэжыхэм кызэрэхагъэщы-
рэр. Ау, гухэкӀ нахъ мышлэми,
ар зыгъэцэкӀэн зылъэкӀырэр
бэп, ар кызыыхэкӀзу алпыт-
тэрэр аужырэ илъэсхэм цыф
пщэрэхэм ыкӀи пщэрысэхэм
япчӀагъэ нахъыбэ хъуныр.

Мыр (пшэрыщэхэр бэ хун-хэр) медикескэ юфыгыоу непэрэ обществом илэ хугыз. Пчъа-гыэхэм кызырагыэльагыорэм-

кэлэ, дунаим шыпсээрэм проценти 7-р пщэрыщэу (пщэр дэдэу) агьэунэфыгь. Урысыер пштэмэ, loф зышлэн зыцильэ-кышт ныбжьым итхэм япроцент 30-р пщэр дэд, процент 25-р — пщэрыщэ. Ау анахь гумэкыгыбоу шлэныгьэлэжьхэм, диетологхэм кьыхагьэщырэр аужырэ ильэси 10-м килэцкыкьлүхэм пщэр дэдэ хьоу квахэкырэр фэдитлүклэ зэрэнахьыбэр ары. «Ожирение» зыфалорэ узыр, ары, ари уз кьызыеркьлоп, килэлэцкыкьлүбэмэ ялэ хьугьэ. Ары икыгыэ ильэсым ижьоныгьоклэ мазэ псауныгьэр кьэухьумэгьэнымклэ Дунэе организацием (ВОЗ-м) хэушхьафыкыгыэ коммиссие зыкьыгызыхаащэгэр. Ар зыфэ-гьэзагьэр килэлэцкыкьлүхэр пщэрыщэ хьунхэм щыуухьумэнхэ зэрэплээкыштхэ амалхэр кьыхэхыгьэнхэр, правительствэхэм, гьомылапхьэхэр кьыдэ-зыгьэмылэбьхэм, общественностым loф адэшлэгьэныр ары.

Адыгэ Республикэм щыпсэ-

ухэрэми мы гумэклыггор ямы-
лзу шытэп. Пчъагъэхэм кы-
зерагъэлыаггорэмклэ, аужырэ
ильэситфым клэлэцыклухуэ зы-
ныбыж илъэс 14-м нэсыхэ-
рэм пщэрыцэ (е пщэр дэдэ)
хьоу кьахэкырэр процент 20-
клэ, илъэс 15 — 17 зыныбж-
хэм — процент 23-клэ ыкы
ахэм анахыбжхэм — про-
цент 57-клэ нахыбэ хьугъэ.

Специалистхэм кызырэрэхэ-
гъэщырэмклэ, шъэожьыхэм
пшъэшъэжьыхэм ахэпшыклэу
захахьорэр (яонтэгугъэклэ)
илъэс 10 аныбж зыщыху-
хэрэм нэс, ау илъэс 15-м зы-
щынэсыштхэм бэмэ зыхагъэ-
клын, нахь оды зашын алъэ-
кы (ащи уфэсакын фæе). Ау
шлэныггэлъэхэм теубытагъ
хэлъэу къалэ: клэлэцыклогъом
килограмм лъэу кышчырихъ-
кыхэрэм нэужым гумэкыгъо-
хэр цыфым нахьыбэрэмклэ
кыфахы.

Урьсыем и Общественнэ палатэ псауныгээр кээухумэ-гээнымклэ икомиссие хэтхэм игшоу зералэзгүрэмклэ, клэпэ-еджаклохэм диспансеризаци-он аклу зыхуклэ, ахэм яон-тэгүгээ врачхэм аналэ тыра-гээтын фае ыкли ар шапхээ-хэм ашлокымэ, ны-тыхэр шы-гээгэозэггэнхэр апэрэ лээбэ-күнээ шыт. Шыпыкэр плөбт-мэ, типологииникэхэм дието-логхэр ащымаклэх, ялахэхэл пломи хуушт, ау терапевтми, гастроэнтерологми, кардиолог-ми кыуалон альэклиышт кило-грамм лыхэм клэлэцкыкыр зэ-рашыуухумээштыр.

Ны-тыхэм ялажьи хэль

Клэлэцлүхэм пцэрыщэ е
пцэр дэдэ хьоу кьахэклүрэм

зэрэхахьорэм льяпсэу илэр зэ-
зыгьэшлэрэ специалистхэм кыи-
зэрэхагьэщырэмклэ, мышклэ на-
хьыбэрэмклэ бгъымысэнэу щыт-
хэр ны-тыхэр ары. Ащи де-
мыгьэштэнэу щытэп. Сыда плө-
мэ хабзэ хьугьэ фэд клэлэ-
цыклүм дэгъу горэ ышлагьэ-
мэ, кьыдэхьугьэмэ, шлүхьаф-
тынэу лэшлү-лүшлүклэ гьэгушлө-
гьэныр, чипс е гамбургер
фэцэфыгьэныр, ахэр ыкласэ-
хэш. Тшэрэп ар стадионм
е нэмыкл чыплэу зызцигьэ-
псэфын, клуачлэ ыгьэклөдызэ
кызыщиклүхьан, кызыщичы-
хьан ылэкыштым. Псынклэу
тэкю тучаным е кафе горэм,
ар тэрклэ нахь псынкл. Ау шлө-
ныгьэлэжьхэм кьало: клэлэ-
цыклүм ипсауныгьэклэ мэхьа-
нэшхо ил мафэм зы сыхьа-
тым нахь мымаклэу, ыклуачлэ
хильхьэзэ, джэгун зэрэфаер.
Телевизорым е компьютерым
сыхьат заулэрэ клэрысынэу

арэп, кыычыханэу, ыпкы-
шюл «лоф ригэшлэнэу» ары.

Тильфигьэхэр шү тэльэгүх, дгашлохи тшлонигу, лэ-шлохи дгашхэхэмэ, тэри гухахо хэтэгүатэ. Ау гьомылапхэу клэлэциклум ипсауныгээ зэрар езыхыштхэм, врачхэм бшлагэу амыдэрэ чипхэм, сникерсхэм, гамбургерхэм ачылплэ а кпышьюлоу зыхэхьон, пытэн фаем ишыклагээр өбгээгьотымэ, титхыгээ кьызэредгэжьбэгэ адыгэ гушлэжьыр зышгытымыгээгүшпэмэ нахышлү.

Врачхэм зэралорэмклэ...

* К1элэц1ык1ухэр мафэм
4 — 5 шхэнхэ фæе.

* Шхэгъухэм азыфагу сы-
хьати 4 — 5 кьыдэфэнэу
щыт.

* Шхын стыр ыкIи псы зы-
кIэт гьомылапхъэхэр («пер-
вые блюда» зыфалохэрэр)
— мафэ къэс агьотын фае.
Пкъышьоным ищыклагъэх щэ-
хэI гьомылапхъэхэри, лыри,
пцэжьыери, пхъэшъхъэ-мы-
шьхъэхэри.

* Къыдгъэзгъыжыгъэ гъо-
мылапхъэхэр нахъ мак'э шы-
гъэхэмэ нахъышл (к'элэц'ы-
к'лухэм сосискэхэр як'асэх,
ау ахэм шлуагъэу ахэлъыр
мак'эу алыт'э врач'эхэм).
Йогуртхэу химическэ пкыгъо
горэхэр зыхэлъхэм ач'ыплэ
игъэхьагъэхэмэ хъушт кефи-
рыр е ряженкэр (пхъэшхъэ-
мышьхэ е мэт'к'о лъапк'э зэ-
фэшъафхэр ахэм ахалп-
хъэми дэгъу).

* *lэшлү-лүшлүхэр* нахь маклэ
шлыгьэнхэ фаяе.

* ГъомылапхъэкӀэ (шхэным-кӀэ) кӀэлэцӀыкӀур бгъэпщынэныр е бгъэгушӀоныр хэукъоныгъ, ар ищыкӀэгъахэп.

* Мафэ кьэс зы сыхьатым нахь мымак'эу к'элэ-ц'ык'лум кьык'лухьан, кьыч'ы-хьан, джэгун фæе.

**Хэутыгэхэр
кыызфигэфедээ
зыгэхэазырыгэр
ЖАКІЭМЫКЪО Аминэт.**

Саидэ атекIуагъ

**Спортым и техникæ лъэныкъохэмкæ зыщызæ-
нæкъокъугъэхæ республикæ фестивалæу «Автоледи-
2015» зыфиорэр Урысыем и Мафæ ехъулæу
Адыгеим щызæхæшагъ. Бзылъфыгъæ нæбгырæ 12-мæ
шæныгъæу алæклæлыр ац къышагъæлæгъуагъ.**

Урысые ДОСААФ-м ишю-
лпыр кытамэу АР-м итыр, го-
гурыкыноыр шынэгьончэным-
клэ Къэралыгьо автоинспекти-
ем и Гъэлорышлэлэу АР-м шы-
лэр ыкы муниципальнэ гъэ-
псыкълэ зилэ «Къалэу Мыекъяу-
пэ» лфотхъабзэм клэщакло фэ-
хъугъэх.

Фестивалыг уцгуултоу кйагээ. Апэрэм гьогурьклым ишапхэхэмклэ шлэныгэу алэклэххэр квагьэлэгьуагьэх, тестхэр ашлыгэх. Ятлонэрэ уцгьом автомобилыр зэрагьэлорьшлэрэмклэ энэкэкуьгьэх. Машинэр зьчлагьэуцожьэрэ гаражым тэрэзэу члэхьанхэ,

автомобилыр шапхьэхэм адиштэу агъэуцун, щэрэхьыр зэблахьун, медицинэ лэпылэгъу зищыклагъэм рагъэгъотын алэ-кыштымэ фестивалым хэлэжьа-гъэхэм заушэтыгъ.

Теуцожь районым ит ДОСААФ-м кыкыгыгэ Пшы-
датэко Саидэ пстэуми апэ
хуыгэ. Мыекыопэ кээрлыг-
го технологическэ универ-
ситетым иавтошколэ кээзыгэ-
лэыгыгэ Мария Ковалевска-
ям ятлонэрэ чыплэр ыхыгы,
«Кабриолет» зыфилорэ еджа-
плэм кыкыгыгэ Светлана Би-
чачхан ящэнэрэ хуыгэ.

Фестивалым хэлэжъягьэхэм

аных квахэшыгыэу, апэрэ чы-
плэр кыдэзыхыгэ Пщыдатэ-
кьо Саидэ тызэрэшигыэгъоза-
гэмклэ, автомобилым клэры-
сынэу фитыныгэ кьезытырэ
тхылыр 2009-рэ ильэсым кы-
дихыгэ. 2011-рэ ильэсым кы-
щегъэжыгэу автомобиль зэ-
ригъэгъотыгэу мафэ кьэс ру-
лым клэрыс.

— ДОСААФ-у Теуцожь районым шылэм бухгалтерэу юфщысэшлэ. Тиорганизациеклэ фестивалым сыхэлэжыэнэу кызысалом, гуалэ сыхыуыг, — кылотажь Саидэ. — Фестивалым сымыкложэ зыфэзгэхьа-зырыг, гъэцэкленэу хэтыштхэр сэр-сэрэу шлыгъэх, тестхэм сяджагь.

Тигуушлэгүү тызэрэшигъэгъо-
загъэмклэ, гъэцэклэнхэр тэрэ-
зүү зэрэшлын фаем даклоу
уахътэри кьалытэщтыг. Упчлэ
20-мэ Саидэ такьикьи 2-м

ехуькӀэ яджэуапхэр кӀариты-
жыгӀэх. БзыльфыгӀэм кы-
зэриорэмкӀэ, зэнэкӀокъум хэ-
тыгӀэ гӀэцӀкӀэнхэм ащыщэу
нахь шӀокъиныгӀэр щэрэхьыр
зэблихуныр ары.

Хагъэунэфыкырэ чыплэ-хэр кыдэзыхыгэхэм щытху тхылхэу, кубокхэу аратыгэхэм адакloу шлухьафтынхэри афагъэшшоагэх.

ГЪОНЭЖЬЫКЪО Сэтэнэй.

ТВОРЧЕСКЭ ЗЭЙКІЭГЪУ

КЪУИКЪО
ШЫХЪАМБЫЙ:«Мэкъамэу
къэущырэм
пкыхъаплэр
слэклехы»

**Ары. Мафи чэщи, гъатхи гъэмафи, ошлун уайи
имылэу Усаклор сыдигъуи ыгуклэ Дунаишхом
еусэгыг, гупшысэ орхэм ахэт, ахэр ижыкхъэщэгъу
гуапэх, ыгу зыгузэнкых.**

Къуикъо Шыхъамбий усэ макъэр ыбгъэ кызыщэушым клэлэцыхлугъ, я 5-рэ классым ысыг. Ежыри, игупсэу къешлэкыгъэхэми ащ мэхъанэ-шо ратыгъагъэл, ау зэчый хэлъэу къэхъугъэти, ар ежъ тешыкыгъэу, ыпсэ ишоугоу, хэхомэ, хэхъозэ кыхэкыхъыгъ. Непэ Къуикъо Шыхъамбий творческэ гъогу зэщиз дахэ зилэ усаку, гупшысаклу. Иусэ тхылхэр адыгабзэкли урысы-бзэкли кыдэкых, ухагъэлъы-хъухъанэу ахэм адэт сатырхэр ушъагъэх.

Ар зэхашлэу, литературэм и Илъэс ишашхэ итэу Мыекхонэ къэлэ гупчэ тхылъеджаплэу М. Горькэм ыцлэ зыхы-рэм адыгэ усаку, культурэм изаслуженнэ лфышлэу, Адыгэ Республикэм литературэмклэ и Къэралыгъо премие илауреатэу, Адыгэ республикэ тхылъ тедзаплэм идиректорэу **Къуикъо Шыхъамбий** зыхэлэжъгъэ творческэ зэуклэгъу шы-зэхашхэагъ. Лфотхъабзэм тикъалэ дэт тхылъеджаплэхэм япачэхэр, ялофшлэхэр ягуапэу кышыщэзэуклэгъагъэх. Къуикъо Шыхъамбий итворчествэ нахъ благъэу зыфагъэнэлосагъ ыкли тхылъым кырыклоштым тегу-чылагъэх.

«Тхылъыр — шлэныгъэм илун-кыбз», «тхылъыр — осэнчъэ» тэломи, непэ ащ кырыклоштым

тхаклохэри, тхылъеджэхэри, клэ-лэегъаджэхэри, библиотекэ лфышлэхэри, ны-тыхэри, ежъ еджаклохэри, къэралыгъо кылы-кыушлэхэри егъэгумэкых.

Кыдэкыхэр тхылъыклэ пэпчъ анахъ гупсэфыплэ-ухъумаплэу илэр тхылъеджаплэр арэу зэрэщытыр кызыдэплытэкклэ, мыхэм гъусэныгъэ-зэпхыныгъэ тэрэз адыуилэным имэхъанэ зэхашлэ.

Творческэ зэуклэгъур шхъэ-ихыгъэу, зэхэгущылэ-зэклэдэ-луклым, упчлэ-джэуап шыклэм тетэу кылагъэ. Къэлэ гупчэ тхылъеджаплэм кышагъэхъазы-рыгъэ тхылъ кыгъэлъэгъонэу «**Песня адыга**» зыфилорэм Къуикъо Шыхъамбий итворчествэ кырылотыкыштыгъ. Поэтическэ лфотхъабзэр кызы-луихыгъ ыкли зэрищагъ Адыгэ Лъэпкъ театрэу Цэй Ибрахы-мэ ыцлэкклэ шытым ирежиссе-рэу ыкли иактерэу **Хъакъуй Аслъан**.

Поэтиер зэрэдунай гъэшлэ-гъоныр, ащ хэлъ-хэсыр зэрэ-мыгурылогъошлур, Усаклом игу-тео анахъ зэхэзышыкылым зыпэкыхэр литературоведыр арэу зэрэщытыр Аслъан кы-лауагъ. Шыхъамбий иусэ тхылъ-хэм яфэшшошэ уасэ афэзы-шыгъэр шлэныгъэлэжъ цлэры-лоу, литературоведэу, крити-кэу Шэшлэ Казбек арэу зэрэ-щытым аналэ тыраригъэдзагъ.

Хъакъуй Аслъан.

Усаклор гъуклэ лэпэлэсэу хы-рахышхэ тхыпхэр зылапэм фигдадэу, Шыхъамбий иусэ сатырхэм ащыщхэм къэлэклэ гъэшлэгъонхэу ахигъотагъэхэм Хъакъуйр къащыуцугъ, иусэ-хэм къяджагъ.

Адэ тыдэ кырихыра мыщ фэдиз гупшысэ зэпымычы-жыр, мыщ фэдиз гушылэ дэ-хабэр Усаклом? «А зэклэ ошъо-гум кыфеха, е ежъ-ежырэу ехъомэ, лыхыбозэ къегъота?» зыфэллошт упчлэр егъэжаплэ фэхъугъ творческэ зэхашхэм. Гушылэр фагъэзагъ Къуикъо Шыхъамбий. Клэклэу къэплон хъумэ, мэкъамэр — усэр кы-фэкло, кыгоуцо. Арэу хъуны-пае ежыри зыкли зышхъа-сыгъэп, илагъ гугъэ, илагъ шлош-

хъуныгъэ ащ лыхыкхъанэу. Гупшысэ лъагъор кыгытыгъ, ащ телэбагъ ыкли ар зэкли-пыхъагъ. Ищылэныгъэ кыры-кылауагъэм ыкли итворчествэ зэрэуцугъэм ягугъу Шыхъамбий клэклэу кышыгыгъ. Мэкъумэщылэ унагъо кыхъухъэгъэ шъэу-пллым анахыкылау кызырэтэ-джыгъэр, тхылъым илэшлугъэ пасэу зэришлагъэр, янэ, мэфэ лфшлэгъу ужжэм, мэкъэ тлуп-щыгъэклэ тэмашхъэм тес бзы-лфыгъэ нахыжхъэм адыгэ тхылхэм кызырафеджэщты-гъэм тхэн гухэлъыр ыкли ли-тературэм фырилэ фэщэны-гъэр кызырагъэушчыгъэр, па-сэу, клэлэцыхлугъэ, янэ зэрэ-чинагъэр, ау Ным образ ин итворчествэ чыплэшхо зэрэ-щиубытырэм къатегушылагъ.

Шлэныгъэ-гъэсэныгъэ лъа-псэхэр зыщигъотыгъэхэ Мос-ковскэ литературнэ институ-тым зэрэчлэхъагъэр, илъэси 5-м зэрэщырагъэджэгъэ шыклэм ыгъэразэу а студентыгъо лъэ-хъаныр гупшысэ къэушыплэ-къэклиуаплэу, зыкызылэуихыны-мклэ кызырэхъэшагъэр шы-сэхэмклэ кырылотыкыгъэ Шы-хъамбий. Зэрэхабзэу, дзэ кы-лыкхури ыхыгъ. Шылэныгъэ илъэсхэм ежъ ышхъэкклэ нахъ пытэ ашыгъ, иусэ кылачли нахъ къэнэфагъ.

Усакломклэ анахъ мэхъанэ зилэр игушылэ-гупшысэ сатыр-хэмклэ цыфхэр шлум ыкли шл-шлэным кыфигъэушынхэр арэу зэрэщытым рыгъуазэу зэрэт-хэрэр, зэрэгупшысэрэр кы-лауагъ. Шылэныгъэр зэриклэсэр, зэриллаплэр клигъэтхъэу, иусэ-

хэм ащыщхэм къяджагъ.

1996-рэ илъэсым кыщэ-гъэжыагъэу Къуикъо Шыхъам-бий Адыгэ тхылъ тедзаплэм идиректор. Тхылъым кырыкло-штым ыгъэгумэкклэу, шылэ хэкы-плэхэм зэдъусэхэмэ ишлуагъэ къэклонэу зэриллаплэрэр Шы-хъамбий кылауагъ. Тхылъэу кыдагъэкыхэрэм гъогу зэри-гъотырэм, Адыгеим имызакъоу, зэрэ Урысыеу тхылъым илоф зэрэщыкыкырэм, «электрон-нэ тхылъыр ащклэ хэкыла е тхылъ шыпкхэр осэнчъа?» зы-фэллоштхэм зэуклэгъум ща-тегушылагъэх.

Творческэ лфотхъабзэм кы-щызэхэхъэгъэ библиотекэ лф-фышлэхэр, ахэм япачэхэр зы-фэгъэзэгъэхэ лфшлэным епхы-гъэ лфыгуабау къэуцухэрэм ялытыгъэу кыгушылагъэх. Мы тхылъеджаплэм илофшлэу **Елена Байдан** тхылъеджэ чанхэр зэрилахэр, ахэм адыгэ лите-ратурэр зэриклэсэр, клэу кы-дэкыхэрэм кызырэчлэупчлэ-хэрэр, ятхылъ фонд зэраха-гъэхъорэ шыклэхэр, тхылъ хэ-уыгъэм фэдэ хъун зэрэщы-мылэр, электроннэ тхылхэр клэлэеджаклохэми, ны-тыхэми зэрамыштэхэр кылоутагъ. Лф-тхъэбзэ зэфэшхъафхэу зэхэ-щэхэрэм яхъатырклэ, тхылъым имэхъанэ кызырэлэтырэм, Адыгеим итхаклохэр, иуса-клохэр сыдигъуи чанэу кызыра-делэхэрэм, мы лфшлэным кы-зырэхэлажэхэрэм ягугъу кы-шыгыгъ. Къуикъо Шыхъамбий творческэ зэуклэгъумклэ зэрэ-фэразэхэр, усаком ищылэны-гъэ ыкли итворчествэ къэзы-лотэр фильмэу зэппыгъэхэр агу зэрэрихыгъэр, ежъ Шы-хъамбий зымыгъэхъагъэу, кы-зырыклоу, сыдрэ упчлэкли ишлэш кэадигошхэу зэуклэгъур дахэу зэрэклиагъэмклэ «тхъауегъэ-псэу» кырылауагъ.

Лфотхъабзэм кышыгушыла-гъэх нэмыкл тхылъеджаплэхэм кырыкыгъэхэм ащыщхэри. Уп-члэ-джэуап шыклэм тетэу зэук-лэгъур кылауагъ. Тиреспубликэ клэлэцыхлугъэ литературэр зэрэ-щымаклэм зэригъэгумэкыхэрэр, ар кызыхэкыхэрэр зэрагъашлэ-мэ ашлоигъуагъ, джэуапхэри агъотыгъ. Зэуклэгъум хэлэ-жыгъэ пстэуми хэуыгъэ тхы-лпыр бэгъашлэ хъунэу, тхылъ-еджэхэм япчъагъи хэхъонэу, тигушхъэбайныгъэ зилэтынэу зыфаложыгъ.

МАМЫРЫКЪО Нуриет.

Сурэтхэр зэуклэгъум лэшы-нэ Аслъан шытырихыгъэх.

ФЭЮ-ФАШЛЭХЭР

Нахъ Іэрыфэгъу хъугъэ

**Къэралыгъо ыкли муниципальнэ фэю-фашлэхэр
цыфхэм нахъ кызылэклэгъэхъэгъошлэ афэхъунхэм
фэшл УФ-м и Президент иунашъоклэ лъэныкыо
зэфэшхъафхэмклэ къэралыгъо ыкли муниципаль-
нэ фэю-фашлэхэр зышагъэцэклэрэ гупчэхэр (МФЦ)
субъектхэм ащагъэпсыгъэх.**

2010-рэ илъэсым апэрэхэм ащыщэу Адыгеим ащ фэдэ Гуп-чэ илэ хъугъэ. А уахътэм ар къэлэ шхъалэр ары нылэп зы-дэтыгъэр, непэ республикэм имуниципальнэ образованийхэм зэкклэми ялэх. Многофункци-ональнэ гупчэм ипачэу лэшхъэ-мэфэ Азэ кызырэтлылагъэмклэ,

МФЦ-м икыутамэу республикэм пстэумкли 10 кышыщэула-хыгъэр. Красногвардейскэ рай-он закъор арышъ къэнагъэр, ащи гъэмафэр имыкыизэ кы-щыщэулахынуу ыуж итых. Район гупчэхэм апэлудзыгъэ псэуплэ-хэм адэсхэмклэ нахъ Іэрыфэгъу хъуным фэшл, МФЦ-м икыута-

мэхэм ялофшлэплэ чыплэхэр ахэм ащыщхэми ащагъэпсы-гъэх. Гушылэм пае, Мыекыуа-пэ МФЦ-м икыутамэу 3 дэт, ахэм ямызакъоу, ялофшлэплэ чыплэхэр станицэхэу Ханскэм-рэ Севернэмрэ къащыщэула-хыгъэх. Тэхъутэмыкыое рай-онимклэ къуаджэхэу Афыпынэ, Шынджые, Козэт, Мыекхонэ районимклэ поселкэу Камен-номостскэм, Кошхъэблэ рай-онимклэ къуаджэхэу Фэдз, Блэ-щэпсынэ, селохэу Натырбые, Вольнэм, поселкэу Майскэм ащагъэпсыгъэх. МФЦ-м ипачэ кызырэхигъэщыгъэмклэ, къу-тамэхэри ахэм ялофшлэплэ

чыплэхэри зы шыклэм тетын-хэм, зы тамыгъэ ялэным фэшл федеральнэ шапхъэхэм атетэу ашыгъэх ыкли «Мои докумен-ты» атетхагъ. Зэкклэри лъэхъа-ным диштэрэ техникэкклэ зэ-тегъэпсыхъагъэх, специалистэу ачлэсхэр мы лфым хэушхъа-фыкыгъэу фырагъэджагъэх.

МФЦ-м илофшлэн зырегъа-жъэм, пстэумкли федеральнэ, региональнэ ыкли муниципальнэ фэю-фэшлэу 30-м ехъу ыгъэ-цэкклэщыгъэр, непэ ар 109-рэ мэхъу. Апэрэ уахътэхэм ащ лфэу зэшлуихырэр зыфэдэр, шлуагъэу хэлъыр цыфхэм икыоу къагурымылоштыгъэу, маклэу еуалэщтыгъэхэмэ, джы илъэ-сым фэю-фэшлэ минипшл пчъа-гъэ зышагъэцэкклэрэ кыулыкху хъугъэ. Блэкыгъэ илъэсым

изакъоу нэбгырэ мини 100-м ехъу еолагъ, зэкклэмкли фэю-фэшлэ мини 156-рэ ахэм афа-гъэцэклагъ. Мы илъэсым пы-кыгъэ мэзи 5-м пстэумкли мин 84-м ехъу агъэцэкклэгъэх.

Лфшлэнымклэ ыкли социаль-нэ хэхъоныгъэмклэ Министерст-вэм, Роспотребнадзорым, Рос-реестрэм, хэбзэлаххэмклэ кы-лыкхуэм, хэгъэу клоцл лфхэм-клэ Министерствэм, нэмы-кыбэхэм лф адашлэ. Мыхэм ащыщ епхыгъэу тхылъ горэ цыфым ыгъэхъазырын фаемэ е нэмыкл фэю-фашлэ ищыкла-гъэмэ, кыулыкху пстэури кы-кылауагъ, чэзыум хэтын имыш-кылагъэу, зы чыплэ исэу шы-фагъэцаклэ.

ХЪУТ Нэфсэт.

Ыцлэ дахэклэ рало

«Сиакыыл ыпкэ зыщиуцаугэм ыкIи сигулытэ-хэм шылэныгэм зышалаэтыгэм кышыгэжэ-гэу сызэхуапсэщтыгэхэр, шысэ зытесхыштыгэхэр кIэлэгъаджэхэр ары», — Краснодар кIэлэгъаджэ техникум чIэсэу Абдзэ Кушыку сочинениеу ытхыгэм джащ фэдэ гушылэхэр хитхэ-гъагэх.

КIэлэгъаджэр, ар кызырэр, зыфигадэрэр кы-лонэу гушылэ ыгыотыштыгэп. Ублэлэ классым цезыгъаджэ-щтыгэхэ урыс бзылфыгээр ягунэгъумэ яунэ фэтэрэу исыг. Ащ игъусэу еджаплэм дэклоным пае жэу кьэтэджы-щтыг, зигэхъазырыти, пап-лэщтыг.

Кушыку еджаплэм егугъоу, дэгъоу щеджаг. 1939-рэ ильэ-сым кIэлэгъаджэ техникум кызыеухым БжыхъэкъоякIэм кIэлэгъаджэу агъэкуаг. Нэ-ужым икьуаджэу Пэнэхэс иублэлэ еджаплэ кьагэкIо-жыг.

«Сэ зэрэсшIоигъом тетэу сиофхэр зэпыфагэх, сызкIэ-хъопсыщтыгэ сэнэхъатыр сIэ кыхъаг, ащ сырэлэжэ, шу дэдэ слээгурэ сабийхэм са-хэт, ар сэ насыпыгъахоу сэ-лэытэ», — гушIоштыгэ Ку-шыку.

Ыгу етыгэу IофшIэныр ре-гъажэ, ау шIэхэу дзэм кы-лыкьур щихынэу ащэ. Кы-лыкьур Кушыку кын кышы-хъугэп: ипсауныгэ дэгъу-гэ, спортым ишыпкьэу пы-лыг. Нэужым ахэм лъэшэу ишуагэ кьахыжыг.

Артиллерие полкэу зыхэфа-гэм 1940-рэ ильэсым воен-нэ присягэр щештэ. Ихэгъэу фэшъыпкьэнэу, пыир кыте-банэмэ ыкIуачIэ шъхамысэу кыухъумэнэу Iуагэ зеришIы-гээр Кушыку ыгъэцкIэжыг Хэгъэу зеошор кызежым. ЧIыплэ щынэгъуабэмэ ары-фаг, ау адыгэ кIэлэ баты-рыр кьэщтагэп.

Апэрэ зэо ушэтыплэм Ку-шыку зыщеутэкигээр 1941-рэ ильэсым Ленинград хэкум ит кьалэу Гатчинэ дэжэ. А лъэ-хъаным зыхэтыгээр Апэрэ Краснознаменнэ танковэ ди-визием хэхьэрэ гаубичнэ ар-тиллерие полкы арыгэ. Нэ-мыщхэм мы чIыплэм щыкIошт заом мэхъанэшоу зэрэрамы-тырэр гэрэу кьаубытыгэм кыIотаг. «Сыхъат горэклэ шъуилоф тшIэныш, ыпэкIэ ты-лэыкIотэщт», — ицыхэ зы-тельыжыг гэрэм. Шыпкьэ, ахэр ащ кьезыгъэлон шыаг: пным мы чIыплэм танк Iо-чIэшхер, топхэр, артиллери-ер хъоу кыритэкьулаг. Пчъа-гэрэ кылыг, пчъагэрэ зэ-кIаджэжыгэх. Пый жьалымым иатакхэр пхъэшагэх. Нэмыц-

хэр анахъэу зыщыгугышты-гэхэр танкхэр ары.

Апэрэмэ афэмыдэу нэмыц-хэр пхъэшэ дэдэу кылыгэх. Танкэу кьаклорэмэ гунэ ялэп, ягъоу макъэ гуи — дуна-ир кьутэжырэм фэд. Ти-зэолIхэм ашыщхэр кьэгумэки-гэх, ау чыжэу орэ толым икомандирэу сержантэу Аб-дзэм унашэу кытырэп.

— Абдзэр, сыда узажэ-рэр, танкхэр кьэблэгъагэх! — зыфэмыщIэжэу топузэндыр кьэкуаг.

— Кьэрэблагэх, кьэрэблагэх, ахэр зыфаехэр сэ яз-гъэгъотыш, — рэхъатэу джауап етыжы Абдзэм. — Танкэу кьэблагэхэрэм сакъэу, ынэ атырымхэу яплы командир — зы, Iу, цы... бгъу мэхъух. Апэ ит танкыр кьэблэ-гъаг, зэнкIабзэу толым кьекIу, ащ нахъыбэрэ уежэ хъуштэп. Топыр фытегъэпсыхъагэу шы-тыти зеом, танкыр итIагэу кызытэуцаг, мэшIошхом зэ-лэиштаг.

Зы нэмыц танки ыпэкIэ лы-кIотагэп, агъэстыгэх. Зэо зэ-пыугъом тефэу мы чIыплэм кырихыплэгъагэмэ ахэтыг зэлашIэрэ тхакIоу Всеволод Кочетковыр. Повестьхэр, рас-сказхэр зыдэт тхылэу «Го-род в шинели» зыфилорэм мы-рзуштэу ащ кышетхы: «Дзэ-кIолIхэу, командирхэу Ленин-град фронтым Iутхэу бгъах-лэхъэхэр зыфагъэшъошагэ-мэ яспискэ хэтэу ефрейторэу

Абдзэм Быракъ Плыжым иорден кыфагэшъошаг. А адыгэ кIалэр кIэлэгъаджэ-щтыг ыкIи Яковлевым иди-визие хэтыг...

КыкIэлэыкIогэ зэо пхъа-шэхэми Пэнэхэс икIэлэплугэ чанэу ащызэуаг, улэгэ хы-лэхэр телхэу госпиталым чIэфэгъаг. Абдзэм изэо го-гухэр кызырыкIохэу шыты-гэхэп, ау зэолым Iыггэри гуггэри игъусагэх. Ипсауны-гэ зыпкэ зеуцожым, зэуапIэм Iухъажыг, Iыггэ хэлэу пным езэуаг. Псыхъоу Дон, нэужым кьалэу Воронеж адэжхэм ащыкIогэ зэо хылыхэм ахэ-лэжыаг.

Зы лъэныкыо закьоп Аб-дзэр зыфэгъэзэгъагэр, пчъа-гэрэ разведкэ Iоуи хъугэ. Ащ фэдэ горэм унашэу кы-ратыгээр кыгъэцакIи кьэкло-жызэ, кIэлэцыкIу горэм Iу-упIаг. Ащ ильэс 14 нахъ ыныбжыгэп, лъэшэу штагэу, нэбэ-набэу кыIуплэ, яунагэ

кырыкIуагэр кыIотаг. КIэлэ-цыкIур ибэ хъурай, нэмыц-хэм ащ янэ агъэстыг, ятэ палыаг. КIэлэ Iэтахъом ыгу фэузэу Кушыку еплыг, фэ-щылагэп, ынэпсхэр кышIо-кIуагэх, ау кIэлэцыкIум шIуи-гъэбылыггэх. Сыда ышIэ-щтыр? Дунаим Iахыл-благэ щырилэжыггэп, фэгумэкин илэжэп, полкым кызиди-щаг. Джащ тетэу Анатолий Поповыр полкым ыкыо хъугэ. КIалэм зыкыIэтыг, ыныбжэ хэхъаг, еджаг. КIэлэцыкIум шIоу фишагэр зы мэфэ за-кыи шыгъупшагэп. Пэнэхэс шыщ кIэлэгъаджэр ятэ шып-кьэм фигдау Анатолий писмэхэр кыфитхыштыгэх. Ахэм ашыщ горэм итхэгъаг: «Сильяплэу, шу дэдэ слээгъоу Кушыку Кьамболэт ыкьор! Заом имэфэ кынхэм о шIоу кысфэпшIагэр егъашIэм сщыгъупшэжыштэп. Джыри ильэсыбэ тешIэщт, ау а заом ильэхъан тиныбджэгъухэу тятэ-тянэхэм ачIыплэ иуцогъагэ-хэр тащыщ пэлчэ ныбжи ыгу икыжыштэп, щIэныгэм гъэ-гозакIоу щытилэщтых. О пкыоу Толя».

Абдзэ Кушыку заом щэлэ-фэ гъогу зэхэкIыбэмэ ате-хъаг. Орловскэ-Курскэ дугам зыфэдэ кьэмыхъугэ заоу шы-кIуагэм ыгупчэ итыг, нэмыц танкишэ пчъагэ зэхэжыкы-тагэхэм ащыщыг, Iыхъуж-ныгэ кызыжыгъаг. Кушыку Прагэ шъхъафит зышIыжы-гэмэ, Берлин зыштагэмэ ащы-щыг. Орденохэр, медальхэр хэлхэу ядэжэ кьэкложыгъаг. Пенсием окIофэ кIэлэгъа-джэу Iоф ышIаг. Непэ кыиз-нэсыгэмэ Кушыку ащыгуп-шэрэп, дахэклэ ыцлэ рало.

70

ТЕКIОНЫГЪЭМ ия 70-рэ ИЛЬЭС

Зэо ужыр — хъадагъэ

Ильэсым ильэсыр кIэлээкIо, уахътэр ыпэкIэ лъэ-кIуатэ. Зы ильэсыр ильэс мафэу, адрэр тхъамыкIа-гъоу цIыфхэм ягукъэкIыжхэм кьахэнэжы. Ащ фэдэ ильэс гузэжыгъоу, зыфэдэ кьэмыхъугэ жьа-лымыгэ кыздзыхъыгэу алтыгэрэр зэо ильэс-хэр арых.

1941-рэ ильэсым имэкьюогу мазэ и 22-р мэфэ ошIу да-хэу шытыгэу нахъыжхэм кьалотэжы. Колхозэу «Псэй-тыку» илэжыкIохэр Iофым егу-гъухэзэ мэлэжэх...

— Модэ шъуплэлэ шыоу кьачьэрэр зэрэгулэрэм, сыд кьэбар шъуIа ащ кьытфи-хырэр? — ело бригадирэу Ахэджэго Умарэ.

Шыур кьэсыг. Афыпсыпэ кьоджэ советым исекретарь кIэлэ ныбжыкIэ шым кьепсы-хи, нэбэ-набэу цIыфхэм кьа-хэплэаг.

— Заор кьэжыаг, нэмыщыр тихэгъэу кьытебэнаг, — гу-щылэхэр ерагэу зэпищыхэзэ кIалэм кыIуаг...

Заом иапэрэ мэфэ шып-кьэ Псэйтыку дащыхи зэуапIэм ашагэх Жэнэ Исмахылэ, ДзэлI Махьмудэ, ХыдзэлI Хъа-лидэ. ЯтIонэрэ мафэм нэбгы-рэ 19 заом Iуагэ. Ахэр ку-хэмкIэ район военкоматым Ушъый Аюбэрэ Аклэжэ Му-

сэмпрэ расшIэгъагэх. Орэдэу кьалорэм мыщ фэдэ гушылэ-хэр хэлпыгэх:

ТыкIэлэклэ закIэу,

тихэгъэу класэ

Зао кьэхъумэ

кьэтыухъумэн,

ТекIоныгээр тилэу

кызыдгъэзэжэрэм

Тиколхоз гупсэ

тыщылэжээн.

Винтовкэ лидхэр

таблыкьэ идзагъэу,

Тыбгъэ идзыгъэу

пным тытеклон,

Комсомольцэ закIэу

тэ тызэхэтэу

Пыи чIыгум титэу

топхэр дгъэон.

Тикомандирмэ

унашэу кьатымэ,

Тыгу етыгъэу

тэ дгъэцкIэн.

Тыпсаоу, зэпэшэу

кьэдгъэзэжыни,

Тыбин-Iахылхэр

тэ дгъэгушIон.

Гушылэхэр зэхэзылхъэгъа-гэхэр Жэнэ Исмахыл арэу кьалотэжы.

Заом иапэрэ ильэс кьоджэ цыкIоу унэгъуи 175-рэ зыдэ-сэу, нэбгырэ 630-рэ зыщы-псэурэм нэбгырэ 88-рэ дащы-гъаг. ПстэумкIи заом ашагэр 136-рэ. Ахэм ащышэу нэбгы-рэ 75-р хэклодаг, 61-рэ кьэ-кIожыг. Мы уахътэм заом хэлэжыагэу зы нэбгыри шы-лэжэп.

Ахэджэго Тупшэ ыкьуитф заом хэлэжыаг — Хыс, Нух, Индрис, Алий, Долэтчэрий, нэбгырищыр — Хыс, Нух, Алий заом хэклодагэх. Хыс-сэрэ Нухэрэ якьэбар амышIэу Iодыгэх, Алий я 164-рэ шхон-чэо дивизием ия 680-рэ шхон-чэо полк хэтыг. Мэлылфэгъу мазэм, 1942-рэ ильэсым заом хэклодаг, Харьков хэкум шыщ селюу Песчаное ихъадэ ща-гъэтылыг. Индрисэрэ Долэт-чэрыерэ псаоу кьэкложы-гъагэх.

ШуцIэ ХьацIхъуж ыкьуиплI заом ыгэкIотэгъаг, Iыггэ ахэлэу зэшыхэр пным езу-агэх, пIыри якьэбар амышIэу Iодыгэх. АнахыкIэм, Ибрахымэ, ильэс 21-рэ ыныб-жыг. ДзэлI Партэ ыкьуищ — Аюб, Мурат, Хыс, Борэн Хьасанэ ыкьохэу Астай, Ис-

хъакъ, Биболэт, Ацумыж Шъалихъэ ыкьохэу Аюб, Мэ-дин, Хъалид чIыплэ зэфэ-шъхъафхэм ащызэуагэх, Iы-ггэ ахэлэу фэхыгэх.

Хъушт Шумафэрэ Псыгъо-рэ акъуиплI — Кьадыр, Ис-махыл, Хъалид, Рэщыд заом хэлэжыагэх. Кьалэу Смолен-скэ кыухъумзэ Кьадыр фэ-хыгэ, Исмахылэ 1944-рэ ильэ-сым шылэ мазэм и 25-м Киев хэкум и Смоленскэ район шыщ селюу Калиновскэ кышаукIыг ыкIи шагъэтылыг. Хъалидэ улагэхэр телхэу кьэкложы ильэсыбэрэ гъэзетэу «Соци-алистическэ Адыгеим» (джы «Адыгэ макъэм») шылэжыаг. 1990-рэ ильэсым идунай ыхъо-жыг. Рэщыдэ Курскэ дугам щызэуаг, зэо ужым санитар врачэу Iоф ышIаг.

Заом ашагэхэм ныбжы-кIэхэри, нахъыжхэри, унагэу зилэхэри, зымылэхэри ахэ-тыгэх. Ацумыжэ Талибэ ильэс 21-рэ, ДзэлI Аюбэ ильэс 22-рэ, ДзэлI Мэджыдэрэ Нэтхэу Хыс-сэрэ ильэс 20 аныбжыггэр.

ДзэлI Махьмудэ заом за-щэм ильэс 34-рэ хъугагэ, «кIэлэ чьэпхыг» зыфалорэм фэдаг. Ежыри мытIырыг, кьарыушхо илаг. Ублэлэ еджапл кыухыггэр, ау зэ-хэшIыкI дэгъу илаг. Бригадирэу,

завхозэу, тхъамэтэ гуадзэу Iоф ышIаг. Дзэм защэм, танкист-хэр зыщагэхъазырхэрэ кур-сыр кыухыгъаг. Кьалэу Та-ганрог тидзэмэ шъхъафит ашыжы зэхъум, фашистхэр пхъашэу кьабэныжыгъагэх, ар зыхэтыгэ танк подразделе-лениеу кьауцухъэгъаг. Махь-мудэ взводым икомандирыг. Полкым икомандир кызаукIым, ащ ычIыплэ ихы, пыир зэкла-фаг. ТекIоныгэм и Мафэ кьэсынIкIэ зы мазэ нахъ шы-мылэу Махьмудэ фэхыгэ.

Ильэс 19 зыныбжыгэ Нат-хэо Хысэ Сталинград кы-ухъумэхэзэ фэхыгэ. Ацумыж Исмахылэ Курскэ, Орел, Го-мель, Брянскэ ащызэуаг. Вильнюс щыкIогэ зэошхом щыкIодыг, ихъадэ а кьалэм шагъэтылыг.

«Жыбгэу ужым — уае, зэо ужым — хъадагъэ» алуаг адыгэхэм. Заор аухыфэ Псэй-тыку дэкыгэ зэолIхэм ящы-лэныгэ кырыкIуагэу яла-хылым ашIэщтыгээр мэкIэ дэд, амышIэщтыгээр нахыб. Тэхъутэмыкыое районым икIы-гэ зэолIхэу зэошхом хэкло-дагэхэм якьэбар нахъ зашла-гэр 1947-рэ ильэсыр ары. Кьоджэдэсхэм ахэр ащыгу-пшэхэрэп, шIукIэ агу кьэкIы-жыхы, кьоджэгум ит саугъэ-тым ацIэхэр тетхагэх.

**НэкIубгъор
зыгъэхъазырыгээр
ХЪУШТ Щэбан.**

Шуклэ агу къинэщт

быщ заводым лоф щилагъ. Заом ащи къыгъэ-зэжыгъэп. Янэу Фатимэт елъэкыфэ колхозым щылэжыагъ.

1949-рэ ильэсым Рэмэзанэ къуаджэм дэт ильэси 7 еджаплэм члэхъагъ. Ар къызеуэхым, Мыекьопэ мэкьюмэщ техникумым щеджагъ. Ащ ыуж

иаспирантурэ члахы, 1972-рэ ильэсым къыуухыгъ. Ащ ыуж а институтым и Адыгэ опорнэ пункт агроном шхьалэу агъакло. А ильэс дэдэм научнэ лофышлэм илэнатлэ ыгъэ-цэкленэу регъажьэ. 1977-рэ ильэсым опорнэ пунктым пащэ фашы.

Ильэси 10-м ехъурэ лоф ышлагъэу къэгъагъэхэм якъэгъэклын пылъ Темыр-Кавказ

Цыфыр опсауфэ идэхэ плон, ыгу къыдэпщэен, идэгъугъэ нэмыкхэм ягъэшлэн фае нахь, щымылэжъ зыхъуклэ, ащ фэдэ дунаим темытыгъэу зэрэторэм загъорэ пклэ имылэжъэу къыс-шлошлы. Арэу щытми, хъадэм ыпашъхъэ гуцылэ фабэу къы-щалорэм, ежъ зэхимыхыжы-рэми, илахылэу, игупсэу къэ-нагъэхэмклэ мэхъанэшхо ил.

Ащ фэдэу сегупшысагъ бэ-мышлэу дунаим ехыжыгъэ Кушъу Рэмэзанэ дахыным ыпэклэ зыдэлэжъэу цыфхэм, игъунэгъухэм, иныбджэгъухэм фалогъэ гуцылэхэр зызэхэсэхэм. Нэмык цыф лъэпкъхэу лоф зыдишлагъэхэм, зыхэты-гъэхэм «О улэнэу щытыгъэп, Рэмэзан, ош фэдэхэр щылэнхэ фае» зэралуагъэр сшымыгъуп-шэу мы мафэхэм сыхэтыгъ. Гухэкл нахь мышлэми, цыфым утемыфэжыщтэу, игъи ишлуа-гъи къыуимыгъэкыжынын зыхъуклэ, маклэ къызэрэхэжырэ игугъу шуклэ ашлэу. Ау Рэмэзан иджыназэ ащ фэдагъэп. Къэгущылагъэ пэпчэ цыфхэм ар шлу зэралэгъуштыгъэр, зэрэхъалэлыгъэр, зэрэцыфышлу-гъэр кылуагъ, шэнышлу зэрэ-щытыгъэр, щэлэгъэшхо зэрэ-хэлъыгъэр къыхагъэщыгъ.

Кушъу Рэмэзан 1941-рэ ильэ-сым Теуцожь районимклэ Очэп-щы кыычыхъугъ. Ятэу Мы-хъамодэ заор къежъэфэ чыр-

Рэмэзанэ ыпхъу Сусаннэ.

джик районим ит совхозэу «Михайловский перевал» зы-фиолорэм рабочэу щылэжыагъ. Дзэ къулыкъум ыуж Красно-дар дэт мэкьюмэщ институ-тыр къыуухи, Тэхъутэмыкьое совхозэу N 15-м агрономэу лоф щилагъ. 1969-рэ ильэсым щаимклэ ыкли субтропическэ культурэхэмклэ Всесоюзнэ научнэ-ушэтэкло институтым

совхозым лофышлэ лохъэшъ, 2006-рэ ильэсым нэс щэла-жъэ. Тыдэ зыщэлэ, сыд лэнатлэ зегъэцакли ащ лофшлэнымклэ зы-пари къызтыригъэнагъэп, цыфхэм загуригъэлуагъ, ежъ-хэри зэгуригъэлуагъэх. Къэгъа-гъэхэр къызысагъэкырэ со-вхозым пащэу елэфэ клэлэ-цыклу ыгыплэ, унэгъуи 2, унэгъуи 4, унэгъуи 22-рэ зы-

Рэмэзанэ ипхъорэльфэу Амиррэ.

члэсыщт унэхэр шаригъэшлыгъэх, цыфхэр лофшлэным клыгъэгъу-шлуштыгъэх. Щэлэфэ совхозэу «Цветочнэм» щыпсэугъ, урыси, ермэли зыхэсыгъэхэм шхъэ-клафэ афишлыгъ, ежъыри къы-зэрэуатын шылагъэп.

Икьуаджэу Очэпщые щыгъу-пшэу къыхэкыгъэп, цыфыбэмэ ишлуагъэ аригъэкыгъ, ежъ «къысфэпшлагъэп» ылоу цыф едэуагъэп, ыгу ебгъагъэп.

Ицыфышлугъэ къыхэклэу бэ-мэ агъэягъ, адыгэмэ яхъэдэ фэлэ-фашлэ зэрэзэрэхъэрэм фэдэу урыси, ермэли къыпе-клокыгъэх.

Рэмэзанэ ишхъэгъусэу Мирэрэ къорэ пхъурэ зэдагъо-тыгъ, зэдаплугъ, ежъхэми уна-гъохэр ашлагъэх.

— Сэрклэ сятэ ренэу шы-сэтэхыплэагъ, — къелуатэ ип-шашъэу Сусаннэ. — Сятэ еджэгъэшхуагъ, бэмэ хэшылк афырилагъ, шыпкъагъэ хэлъыгъ, лэпылэгъу зицклагъэм ебгъу-клоштыгъэп, хэти дэлэнэу хъа-зырыгъ. Сэ лэпылэгъу сищыкла-гъэ хъумэ, ренэу ар къэсы-щтыгъ. Сфэмыгъэхъурэ горэмклэ ары упчлэжъэгъу сшлыщтыгъэр, сыда плэмэ сшлэщтыгъ ащ фэдэу лофым хэкыллэ хэти къызэрэфимыгъотыштыр. Лъэ-бэкъу мытэрэз сымышлыным сятэ ренэу сышиухъумэщтыгъ. Ежъ пшъэрылэу зыфишлыжы-рэр теубытагъэ хэлъэу зэшлуи-

хын ыльэкыштыгъ, щэлэгъэшхо лофым фырилагъ. Пшъэрылэ зыфэсшыжыгъэмэ, сыкызы-клэмыклоу ащ сыфэклоним ары сезыгъэсагъэр.

Еджаплэм сычлэсэу задачэр сымышлышъу хъумэ, «Къыпэкы-ри, нэмык горэм егупшыс, етлэнэ къыфэгъэзэжыри, къэп-шышлуштыгъ», — къысшлуштыгъ. Къыным сыкыфызэклэмыклонэу ащ сыригъэсагъ. Сятэ ишлуа-гъэклэ къызгурылуагъ ренэу ыпэклэ улыклотэн зэрэфаер. Зыгорэ къыбдэмыхъу зыхъуклэ, угу клоды хъуштэп, щэлагъэ къызхэбгъэфэнышъ, нахь кло-члабэ епхыплэщт — етлэнэ узы-фаер къыбдэхуштыгъ. Кандидат-скэр стхы зэхъум, сят ары лофшлэным сыфэзыгъэчэфы-щтыгъэр. Унагъо сызехъэм, клуачли уахъти сымыгъотыным енэгъуштыгъ. Ау 2005-рэ ильэ-сым Ростов дэт къэралыгъо университетым кандидатскэр къыщызгъэшпыпкъэжыгъ.

Унагъо сызехъэм, рэхъат-ныгъэ, щэлагъэ схэлъын зэ-рэфэаер ренэу къысшлуштыгъ. Сыдрэ къин члыплэ узэхэгъуш-лэжъэу, узэзэгъыме уиклын зэрэплэкыштыр къызгуригъа-лоштыгъ. «Унагъом угу римы-хырэ горэ иплэагъомэ, ащ исхэр арэп зэблэпхъунэу шы-тыр, зэфыщытыклэхэр ары нахь», — къысшлуштыгъ ащ.

СИХЪУ Гоцнагъу.

Илофшлэн егъэлъаплэ

Хабзэ зэрэхъугъэу, блэкыгъэ тхъаумафэр медицинэм илофышлэхэм ямэфэкыгъ. Хэти къыздыригъэштэн халат фыжъ зышыгъ цыфхэу типсауныгъэ лъыплъэхэрэм сыдигъуи лъытэныгъэ ин зэрарахыштыгъэр. Непэ сыд тлуагъэми, сыд тшлагъэми, типкыныэ-лынэхэр къызщыхъузыкыларэм, тьанэжъ-тэжъхэр къызщыхэпскэулырэм, джыри къэмыхъугъэ сабым ипсауныгъэ тылпыплъэным фэшл апэу зызфэдгъазэрэр медицинэм илофышлэхэр ары. Ары сыдигъокли зищылэныгъэ цыфым ипсауныгъэ къыухъумэным езыпхыгъэхэр дгъэлъэплэныр къызыкылттефэрэр.

Кошхъэблэ районыр пштэмэ, псау-ныгъэм иухъумэкло 380-м ехъу щэла-жъэ, эщ-зымафэм къыклоцл нэбгы-рэ 700 фэдизмэ яшлуагъэ арагъэклы. Ахэм ащыщ ильэс 42-рэ хъугъэу район поликлиникэм лаборантэу щылэжъэрэ Дэгужые Марят Мухьдинэ ыпхъур. Марят 1951-рэ ильэсым Хъаклэмзые щыпсэурэ Унэрэкьомэ яунагъо къи-хъухагъ. Илофшлэным иветеран ыушъ-фырэл — ицыклугъом щегъэжыагъэу ар зыфэщэгъагъэр искусствэр, орэд-къэлоныр ары. Ау янэ-ятэхэу Марят фэшъхафэу нэбгырих зыплугъэмэ ме-дицинэр нахь къеклуштыгъэ алытагъ — 1969-рэ ильэсым, еджаплэ ужым, ар Краснодар дэт медучилищым члэхъэ. Ар къызеуэх нэуж, 1973-рэ ильэсым, пшъэшъэ ныбжыкылэм Кошхъэблэ рай-оным игупчэ симэдэжэщ иполиклини-

кэ лаборантэу къегъэзэжы. Ыкли непэ къызнэсыгъэм илоф фэшпыпкъэу егъэцаклэ.

А уахътэм къыклоцл къэзыуцухъэрэ цыфхэми, лъыр зылихырэ сымаджэ-хэми, илофшлэгъухэми, илэхъэтэтхэми игугъу дахэклэ аригъэшлын ыльэкыгъ, лъытэныгъэ ин къызфилэжыжыгъ. Ащ ишыхъат район икли республикэ мэ-хъанэ зилэ шлухъафтын лъаплэхэр.

Цыфэу тисымэдэжэщ къеклуаплэрэ пэпчэ ыпэраплэу анализхэр етых. А ушэтын-уплъэкълунхэр ымытхэмэ ипса-уныгъэклэ дагъоу илэхэри къэгъэнэ-фэгъуаех, къеузын ыльэкыштыр къы-хэгъэщыгъэнхэмкли мэхъанэшхо зилэ лофыгъоу щыт. Ащ фэшл сызпылэ лофыр анахь ишыклагъэмэ ащыцэу сэлъытэ ыкли сыфэклэщыгъоу ар сэгъэцаклэ, — къыхегъэщы Марят.

Къыдэлэжъэрэ цыфхэу упчлэжъэгъоу илэхэм ягугъу къышыныри бзылфыгъэм щыгъулшэрэп: ахэр Пцынэлэ Светэрэ Лафышъ Раисэрэ.

— Мыхэм афэдэ лофшлэгъухэр ыкли ахэм ялэпылэгъу ары къыхэсхыгъэ гъо-гумклэ сыкызымыгъэгъоужыгъэхэр, — къыкыгъэжъы ащ.

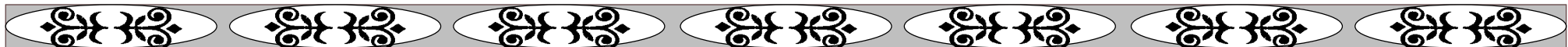
Марят ишхъэгъуси илофшлэнклэ къы-пэблэгъэ цыф — «лэпылэгъу псынклэр» игъом цыфхэм алыгъэлэсыгъэным ильэ-сыбэрэ фэлэжыагъ Дэгужые Юрэ. Зэшхъэгъусэхэм сабыищ зэдаплугъ,

непэ пхъорэльфхэм ащэгъушлыкы. «Къыныгъуи тхъагъуи зэпытчыгъэр бэ, сищылэныгъэ гъогуи, ар зэс-пхыгъэ лофшлэнми сафэраз ыкли сарэгъушхо», — къыхегъэщы Марят.

Ильэс 40-м ехъурэ а зы лоф-шлэныр шлу умылэгъоу гъэцэ-клэгъуае. Ащ нахь лэшлэхэп укъэ-зыуцухъэрэ цыфхэм уагъэлъэплэ-ныр къыбдэхъуныри. Апэрэри, ятлонэрэри зигугъу къэтшырэ цыфым инасып къыхыгъ. Ащ игъус цыфыгъэ-хъалэлныгъэу бзылфыгъэм хэлъым гур зери-щэфырэри. Ащ ишыхъат Дэгужы-ехэм ягъунэгъу сабыйхэм сыд къяузыгъэми, ны-тыхэм ыпэрап-шлэу Марят къызэрэрашлэрэр. Сабыйхэми бзылфыгъэм ышырэ уколхэри нахь ашлошъаб, шлуагъэу илэри нахь ашлоин. Ащ фэдэу

цыфыгъом лъэгъо дахэ фыхэпшышъу-ныр бэмэ ауас. Ар Марят зеришлэ-шъугъэмкли хэтрэ цыфи ишлуагъэ зэрэригъэкырымкли уфэмырзээн плъэ-кыштытэп ыкли типсауныгъэ иухъума-клохэм ясатырэ хэтэу непэ къызэрэт-фэсакырымклэ «тхъауегъэпсэушхо» есэлэ. Къыхэзгъэщы сшлоигъу, Марят фэдэ цыф хъалэлхэу, ялофшлэн фэшпып-къэхэу, цыфыгъэр зынапэу тхэтыр маклэпышъ, ахэр тэжъугъэгъэлъаплэх, шхъащэ афэтэжъугъэшл.

СИХЪУ Султан.

ГУТІЭ Саныет

УсакІохэм
язэнэкъокъу

Музыкальнэ пьес

Хэтхэр:
ДжэгокІо купитІу:
Апэрэр — *цыкІэпщынау, пхъэкІычау, ежъууакІу.*
ЯтІонэрэр — *къамылапщ, пхъэкІычау, ежъууакІу.*
Сэтэнай гуащэр.
Бэдэф гуащэр.

Тхъэшэрыпхъу.
Лащын — *усакІу.*
Акуанд.
Ащэмэз — *усакІу.*
Алэдж — *нарт хэсэ тхъамат.*
Саусырыкъу.
Хъульфыгъэхэр — *нарт хасэм хэтых.*
Бзыльфыгъэхэр — *цыдж шІыхъафым хэ-
лажъэх.*

Апэрэ едзыгъу
Апэрэ къэшІыгъу
Сценэм ыбгъуитІукІэ джэ-
гокІо куп зырыз щыт. Ахэр
кыхэнэфыкІых. КупитІум
азыфагу сценэр джыри
шіункІ. Зы купым адыгэ
цые шІуцІэхэр, адрэ купым
фыжъхэр ащыгъых. Ижъы-
рэ мэкъэмэ зещакІэм тетэу
ахэм къалорэр гъэпсыгъэ.
**Апэрэ купым къело, ятІонэрэ
купым кыкІелотыкІыжъы:**
Нарт хэгъэгоу
ЛІыгъэр зыщыбэм
Бзыльфыгъэ гуащэр
МакІэп исыгъэр.
Апэрэ купыр:
Сэтэнэе-гуащэр
Гуащэмэ ягощэжъыр
Нартхэм яупчІэжъэгъу,
Нартхэм яакъылэгъу.
**ЯтІонэрэ купым къело,
апэрэ купым
кыкІелотыкІыжъы:**
Бзыльфыгъэ гузэхашІэм
Хъульфыгъэ акъылыр хэшІагъ.
Илушыгъэ гъэтхэлэ тыгъ,
Нарт хэгъэгур зэлІуобытыгъ.
ЯтІонэрэ купыр:
Тхъэшэрыпхъу
Нарт бзыльфыгъэхэм ана-
хыжъ,
Нахъыжъыгъэ ратызэ агъэ-
лпэплагъ.
**Апэрэ купым къело,
ятІонэрэ купым
кыкІелотыкІыжъы:**
Ны хасэм итхъамэтэгъу
Щыпытагъэу, ило-Іуагъэ —
Апэрэ купыр:
Нарт кІалэхэм ящылакІэ,
Нарт кІалэхэм ягъэсакІэ,
ЯтІонэрэ купыр:
ЯІокІэ-шыкІэ зыфэдэщтыр,
Хэбзэ-бзыпхъэу
зэрыгъозэщтхэр —
КупитІум кыызэдало:
Бэмэ кІэщакІо ар афэхъугъ.
**ЯтІонэрэ купым къело,
апэрэ купым
кыкІелотыкІыжъы:**
Ежъ кыныбжъым кыылъэ-
гъугъэр
Къэбарым щыбэгъуагъэу,
Тхъэм кыыритыгъэ Іушыгъэр
Бзыльфыгъэхэм адигощыгъ.
КупитІум кыызэдало:
Хэт имые емынэцІынэу,

Іизынчъэу имьер ымыштэнэу
Ныхасэм унашъо ригъэшІыгъ.
Нарт лІыхъухэм унашъор
анигъэсыгъ.
Апэрэ купыр:
Къэспэтмэ япхъоу
Бэдэф гуащэр:
Сыд фэдэ пкІыхы мыгулащэу
Къафызэхефы, ар зылъэ-
гъугъэм,
РиІоІлагъэр зыкІи блэугъэп.
ЯтІонэрэ купыр:
Нартмэ ящыси непэрэ
мафэм
БлэкІыгъэу уахътэм ыбгъэгу
чІэфагъи,
ЛІэужэу нартхэм ауж кыи-
кыщти
Ізы нэлпъэгъу щызэгъэфагъ.
КупитІум кыызэдало:
Хэт Бэдэф гуащэм емыо-
лагъэр?
Апэрэ купыр:
ХъакІи нартыліи бэ кыи-
фэзыгъэр.
ЯтІонэрэ купыр:
«ПкІыхъэр — уахъые»
Апэрэ купыр:
(*джэрпэджэжъ фэдэу кыи-
кІелотыкІыжъы*)
«ПкІыхъэр — уахъые»
КупитІум кыызэдало:
— джары ыІуагъэр,
Сыд риІоІлагъи нафэу хъу-
жыгъэ.
*Сценэр кыизэлпъэнэфы. Ащ
цыдж шІыхъафым хэлэжъэрэ
бзыльфыгъэхэр щызэхэсых.
Цыр аджы, оред къало.*
КупитІум кыызэдало:
Тхъэшэрыпхъу ицыдж шы-
хъаф
Нарт бзыльфыгъэхэр щызэ-
фэсыгъэх.
Мэлыцыр аупІэлъу, аутэ
Цыпх оредым зырагъэлэты:
Бзыльфыгъэхэр:
Цыпхыр зиер къэджэ,
Чэу кІыбым щыта,
Щытыри щытыгоу
Ипчы паІо шъхъарэза.
Пшъашъэу зызыгъазэрэр
ШъэошІум кьерэща.
Ащ ыкъо щырыхэр
Янэ-ятэмэ агъэджэгъуа,
Ащ иджэдыгухэр
Тышыпхъумэ ахыжъа,
Ащ ишъхъаузыхъэу
Джаурыжъхэр тхъэ ешІа!
Сэтэнай:
— Цыдж шІыхъафым
Цыпх оредым фэшъхъаф

Бзыльфыгъэхэм къагъэушэу
Зэрэщытыгъэр шъуащыщэу
ЗымышІэрэ шъухэтэ?
Бзыльфыгъэхэр:
(*зэблэухэзэ джэуап къа-
тыжъы*)
ТэшІэ...
ТшІэрэп...
Тхъэшэрыпхъу:
ЗымышІэрэ
Шъухэтмэ шІагъоп —
БэшІагъэу хъугъагъэм
Щымыгуазэм
Мэфэ пчъагъэп,
Зы пчыхъэкІэ кыфэсІотэн:
ЛІышІум ыкъогъу е кІыб
Бзыльфыгъэ зэрэдэтым ищы-
сэу
Къэбарэу къэсІуатэрэр
орэхъу...
Іадэмрэ уатэмрэ ябзыпхъэ
Кыхъэзыхыгъэр Лъэпшъ
иныс —
Ар шъуигунэс.
Бзыльфыгъэхэр:
(*къэзэрэгъэупчІэх*)
Адэ гъупчъэр?
Адэ гъупчъэр?
Тхъэшэрыпхъу:
Гъупчъэм икыхъэхынкІэ
УпчІэжъэгъу ышІыгъэр
Исп гуащ!
КупитІум кыызэдало:
(*къэлагъэхэрэп*)
Испы гоцэ гусалэу,
Пэтэрэз зикІалэу
Зиакъыл икІыл
Нарт лІыбэмэ янэкъокъуштыр...
Къэбарыжъым къелуатэ
Испы гуащэр цыкІу лъэп-
къэу
Испы лъэпкъым ыпхъугъэу.
Тхъэшэрыпхъу:
ЛъагъэкІуагъэм ыужэу
Испы гуащэр къафэкІо.
УпчІэу яІэм гуІэжъэу
Иджэуап кыльпэхъу.
Іурылупчъэу мэбакъо.
КупитІум кыызэдало:
(*макъэр къэлъу, ежъхэр къэ-
лагъэхэрэп*)
Испы гуащэр цыкІуцэ,
Пчъашъхъэр лъагэу кычІэкІи,
Лъапэр пчъашъхъэм шІонагъ,
Лъэпэрэпэу лъэпэуагъ.
Тхъэшэрыпхъу:
Щысхэр лъэшэу къэщхыгъэх,
ПсынкІэу щысэмэ запхъуати,
Испы гуащэм етхъуагъэх,
Блыпкыр сакъэу алыгъэу,
ХъакІэщ пчэгум ращагъ.
«О фэсапщи, фэсапщи,
Испы гуащэу тикІас,
Укъэмысзэ оукІорэи...»
Сэмэркъэу фадзыгъэр
Испы гуащэм къемыкІу.
Джэуапынчъэу къегъанэх,
Зи кымыІоу ежъэжъы.
«Мардж, мо кІожърэм ыуж
Тинэбгырэ ерэхъ...»
Испы гуащэм едэлешэнэу
ЯнахыкІэ агъакІо.
Испы гуащэр губжыгъэу
Губжыгъаеу мэкІожъы.
Нарт дэлэшэ кІалэр
Испы гуащэм едэлъу.
«Сэ шъосІонэп,
Шъо шъушІэхэнэп!
АтэкъакІэм фэдэу къэбгъэ-
щыт,
Блэщырыцэм фэдэу бгъэ-
псыжыщт!
Сэ шъосІонэп,
Шъо шъушІэхэнэп!»
Нарт кІалэр зытІо-зыщэ дэ-
Іуагъэ,
КыызэкІожъым зэхихыгъэр
кыІотагъ.
«АтэкъакІэм фэдэу къэбгъэ-
щыт,
Блэщырыцэм фэдэу бгъэпсы-
жыщт!»
КъэсІотагъэр щыситІу,
Лъэпшъ игульытэ
Бзыльфыгъэхэм къагъэушэу
Зэрэщытыгъэм ищыс.
Лащын:
КІыщым екІурэ гъогум уте-
мыкІа,
ГъучІыр шэф фабэу Іадэм
дэлъа,
Нартхэм я Лъэпшъ-къаныр
сипсэлъыхъуа,
Бэрэ кыислъыхъугъэми сы-
фэмыя.
Пчэдыжъым фыжъэу напэр
мэлыды,
Пчыхъашъхъэр къэсмэ мы-
жъо шІомыкІа,
Нартхэм я Лъэпшъ-къаныр
сипсэлъыхъуа,
Бэрэ кыислъыхъугъэми сы-
фэмыя.
КупитІум кыызэдало:
(*макъэр къэлъу, ежъхэр къэ-
лагъэхэрэп*)
Зэхихыгъэм Лащынэ фэусэ,
Фэусэныр кІэнэкІэлъэ кьодыеп.
Зыфэусэрэр анахъ дэеп —
ЛІыгъэшІапІэ ІофшІэныр фэ-
хъугъ.
Тхъашэрыпхъу кыІотагъэм,
Зэхахыгъэм бзыльфыгъэхэм
дырагъаштэ.
Лащынэ ыусыгъэр ямыштэп,
Кыызэдало здырагъаштэу.
Бзыльфыгъэхэр:
КІыщым екІурэ гъогум уте-
мыкІа,
ГъучІыр шэф фабэу Іадэм
дэлъа,
Нартхэм я Лъэпшъ-къаныр
сипсэлъыхъуа,
Бэрэ кыислъыхъугъэми сы-
фэмыя.
Пчэдыжъым фыжъэу напэр
мэлыды,
Пчыхъашъхъэр къэсмэ мы-
жъо шІомыкІа,
Нартхэм я Лъэпшъ-къаныр
сипсэлъыхъуа,
Бэрэ кыислъыхъугъэми сы-
фэмыя.
ЯтІонэрэ къэшІыгъу
КупитІум кыызэдало:
Тхъэшэрыпхъу ицыдж шы-
хъаф
Нарт бзыльфыгъэхэр щызэ-
фэсыгъэх.
Мэлыцыр аупІэлъу, аутэ
Цыпх оредым зырагъэлэты:
Бзыльфыгъэхэр:
Цыпхыр, цыпхыр чэтауа,
Ныоу дэсыр шъхъэмыпха,
Пшъашъэу дэсыр пхырыя.
Цыпхынэ тызышІыгъэм
Тигунахъэр ІорэкІа.
Джэныкъом дэлъыр дэжъу-
гъэкІа,
Тэри тыдэжъугъэкІыжъа...
Бэдэф гуащэр:
Нарт Шэбатныкьо
ЛІышІукІэ сыд илажъ?
Пщы шъэо пчъагъэр
ЗыгъэгүІэжъыгъэу
Шэбатынэ ыкьо
Пыль къэбарыжъым
Мыщ фэдэ сатырых
Пэублэу иІэхэр:
Нарт Шэбатныкьоу,
Шэбатныкьопщ,
Хъагъу-шъугъу бэшІ,
Емыльэлъу шІыхъаф,
Хъафынчъэ шыу,
Шыумэ урягъуаз,
Гъуазэ икІыгъор
О уишычэпэпс,
УильэрыгъэпситІу
Кыыщызэблэодз.
Огум зыкьидзы,
Уидэнэ кІапщэр
Шычапэм щэбзабз,
Уишы пэбзиджынымэ
МашІоу къарихырэм
Гъогунапцэр елыгъу —
ЛІыхъум зельыгъожъышъ,
Онэгум ис!
(*Джыри кыыкІэлъыкІощт*).

ИСКУССТВЭМРЭ ШІЭЖЬЫМРЭ

Астрахань кыкыгъэ къэралыгъо орэдыло-къэшьокло ансамблэм иконцерт Адыгэ Республикэм ифилармоние шыкыуагъ. Лъэпкъ зэфэшьыафхэм якультурэ, шэн-хабзэхэр, Хэгъэгу ззошхом Теклоныгъэр кызышыдахыгъэр ильэс 70-рэ зэрэхуэгъэм афэгъэхыгъэ пчыхъэзэхэхэр лъэшэу тыгу рихыгъ.

Яорэдхэр щы/эныгъэм итамэх

Лъэпкъыбэ зыщыпсэурэ Астрахань хэкум иартистхэр дахэу фэпагъэх. Урыс, къэээкъ, къэндзал, нэмык орэдхэм уадэгузэ, искусствэм ыбзэ ибаиныгъэ уегупшысэ. Къин хэмылагъоу пцэжыер псым кыыхэпхын зэрэмылэкыштыр, пцэжыер бгъэгъэм е бгъажэмэ шхыныгъо дэгъу хуэрэмэ зэрэщыштыр, псышхом пцэжыер кышыуубытын фэшл хытыур зэрэбгъэфедэшт шыкыкэр, фэшхыафхэри театрализованнэ едзыгъом хагъэхыагъэх. Хытыуым сьд идэгъугъэми, узэгурымылоу, Іэпылэгъу узэфэмыхужьэу пцэжыябэ псым кыыхэпхыштэп. Орэдым Іофыр кызырегъэпсынкларэр артистхэм къагъэлъагъо.

Къэндзал шъуашэр зыщыгъ хулыфыгъэм мэкъэ хэхыгъэкІэ къэндзал орэдэу кыіорэм лъэпкъ шлэжым уфещэ, ныдэлъфыбзэр зэбгъэшлэным имэханэ зэхыуегъашлэ. Къэндзалхэм зэралоу, шульэгъум шульэгъур кызыдехы. Концертым шыжынчыгъэ орэдхэм янахыбэр шлэжымрэ шульэгъумрэ афэгъэхыгъэх. «Зыми о уестыштэп», «Шъхатехохэр шухъафтын кысфэшл» зыфилорэр жъы хуэхэрэп, уйгуапэу уадэлу.

Хэгъэгу ззошхом кызыежъэгъэ мафэм тэфэу концертыр тиреспубликэ и Къэралыгъо филармоние шызэхашагъ.

Орэдым лыгъэр игъогогъу

ДзэкІолІ шъуашэхэр артистхэм ашыгъ. Хулыфыгъэхэри, бзылфыгъэхэри дахэу, зэдырагъаштэу пчэгум шызекІохэзэ, дзэкІолІхэм ящыІэкІэ-псэукІэ къагъэлъагъо. Артист цІэрылоу Эдуард Хиль кыілоштыгъэ орэдэу «Умыгъ, пшъашэр» зыфилорэр хорым хэтхэм дахэу кыизэдэлуагъ.

Заом ильэхъан дзэкІолІхэм къэбар кыизэфалуатэзэ, кыныгъохэр, тІекІу нэмыІэми, зышагъэгъупшэн зэралъэкыштыгъэр, тутыныр зэфашэизэ машлор зэрэхаганэщтыгъэр, фэшхыаф пычыгъохэри зэгъафэгъэхэу артистхэм къагъэлъэгъуагъэх.

Орэдым цыфыр зэриплурэр, кыуачІэ кыизэрэпхылъхэрэр ансамблэм иартистхэм ІупкІэу кыыбгурагъало. Гуцылэхэр зэхэшыкыгъошлук, оркестрэм музыкэр «ыцунтхэрэп», орэдыло пэпч ымакъэ зэхэпхы пшіогъоу тхыакІумэр «огъэчаны», уадэлу.

Урысхэр заом фаеха?

СыкІэлэеджакІоу а орэдыр апэрэу зы-зэхэсэхым, усэр езырзу зэзгъэшІэгъагъ. ДзэкІолІхэм, ны-ты-хэм, шульэгъуныгъэ зэфэшыгыгъэхэм, зэкІэ урысхэм уяупчыгъэми, заом зэрэфэмыехэр кыизэралоштым фэгъэхыгъэ орэдыр жъы хууштэп.

«Хымэ чыгу тэ тыфаеп, ау тэ тичыгуи зыми еттыштэп». А гуцылэхэр зыхэлъ орэдым шлэж тІлэным тыфещэ. Орэдыр мэбанэ, орэдыр мэзао, орэдым шыІэкІэшлук тыфещэ.

Дунаим цызэлъашІэрэ орэдэу «Теклоныгъэм и Маф» зыфилорэр артистхэм къалуагъ. Залым чІэс-

хэр къэтэджыхи, дзэкІолІ шъуашэхэр зыщыгъ орэдылохэм адежыуегъэх.

— Мэкьюгум и 22-м концертыр Мыекыуапэ зэрэщыклорэр кыідэтлыты, программэу тІлэр зэблэтхуэгъ. Хэгъэгу ззошхом, лыгъэм, зэкъошныгъэм афэгъэхыгъэ орэдхэр нахыбэу артистхэм къалуагъэх, — купым ихудожественнэ пащэу, Урысыем культурамкІэ изаслуженнэ ІофышІэу Александр Лавриненкэм тегъэгъуазэ. — Адыгэ Республикэм сыдигъуи дахэу кыыщытпэгъокых, бэрэ Іэгъу кыитфы-

Сурэтхэр пчыхъэзэхэхэм кыыщытетхыгъэх.

теох. Кыитэдэлугъэхэм тафэраз, джыри Мыекыуапэ тыкэкІошт.

Искусствэмрэ спортымрэ шолъырхэр зэралых. Ащ тыкыпкырыкыІызэ, Астрахань хэкум иныбжыкІэхэр Дунэе фестивалэу «Адыгеим ижогъожьыехэм» бэмышІэу зэрэхэлэжыагъэхэм, футболымкІэ шыкылагуэу тІлэхэм, бзылфыгъэ гандболым, нэмыкІхэм татэгущылагуэ.

— Ставрополь, Краснодар крайхэм, Къэрэщэе-Щэрджэсым тащылагуэ. Адыгеим шыкІогъэ пчыхъэзэхэхэмкІэ тиконцертхэр тыухыгъэх, — кыитылагуэ Александр Лавриненкэм. — Литературэм и Ільэсэу Урысыем шыклорэм тыхэлажъэзэ, титворчествэ лъыдгъэкІотэшт, тизэпхыныгъэхэр дгъэпытэщтых.

САМБО

Дышъэм пэчыжыагъэп

Урысыем самбэмкІэ икІлэх зэнэкъокъоу къалэу Кстово шыкылагуээм 2001 — 2002-рэ ильэсхэм къэхуэгъэ кІалэхэр хэлэжыагъэх. Адыгэ Республикэм щыщ спортсмени 4 алырэгъум шыбэнагъ, медалыр кыідэзыхыгъэр Георгий Порфировыр ары.

Хэгъэгум ишолъырхэм самбэмкІэ ялыкІо 300 фэдиз Нижегород хэкум икъалэу Кстово шызэлукІагъ. Георгий Порфировыр килограмм 59-м нэс къэзыщэчырэмэ янэкъокъугъ. Купым бэнэкІо 40 фэдиз шызэбэныгъ.

Г. Порфировым зэлукІэгъуи 7-мэ теклоныгъэр къащыхы, финалым хэхыагъ. Дышъэ медалыр кыыфагъэшъошэнымкІэ амалышлукэр

илагъэх. Бэнэгъур 1:0-у кыыхызэ, нэгъэуплэлэгъу заулэ къэнагъэу хэукъоныгъэ ышыгъ, пытэу ылэ теуцауагъэп. Москва хэкум спортсменэу кьенэкъокъурэм гуетыныгъэ кызыхыгъафи, хэкыплэшлукыыготыгъ, апэрэ чыплэр ыхыгъ.

Адыгэ Республикэм самбэмкІэ икІэлэцІыкІу-ныбжыкІэ спорт еджапІэ Георгий Порфировым зыщегъасэ, итренер-кІэлэегъаджэр Хьакурынэ Дамир.

НэкІубгъор зыгъэхъазырыгъэр ЕМТІЛЪ Нурбий.

Зэхэзышагъэр ыкІи кыідэзыгъэкІырэр:

Адыгэ Республикэм лъэпкъ ІофхэмкІэ, ІэкІыб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъу-хэм адырІлэ зэпхыныгъэхэмкІэ ыкІи къэбар жъугъэм иамалхэмкІэ и Комитет Адресыр: ур. Крестьянскэр, 236

Редакциер зыдэшыІэр:

385000, кь. Мыекыуапэ, ур. Первомайскэр, 197.

Телефонхэр:

приемнэр: 52-16-79, редактор шъхыаІэм иапэрэ гуадзэр: 52-49-44, редактор гуадзэр-пшгъэдэкІыж зыхыыр секретарыр: 52-16-77.

Е-mail: adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхъатыгъэр:

Урысые Федерацием хэутын ІофхэмкІэ, телерадиокъэтынхэмкІэ ыкІи зэлъы-ІэсыкІэ амалхэмкІэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чыплэ гъэларышІапІ, зэраушыхъа-тыгъэ номерыр ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырэр

ОАО-у «Полиграф-ЮГ», 385000, кь. Мыекыуапэ, ур. Пионерскэр, 268

ЗэкІэмкІи пчыагъэр

4015 Индексхэр 52161 52162 Зак. 758

Хэутыным узшыкІэтхэнэу щыт уахьтэр Сыхыатыр 18.00 ЗыщыкІэтхэгъэхэ уахьтэр Сыхыатыр 18.00

Редактор шъхыаІэр Дэрбэ Тимур

Редактор шъхыаІэм иапэрэ гуадзэр

МэшІІэкъо Саид

ПшгъэдэкІыж зыхыыр секретарыр ЖакІэмыкъо Аминэт

